

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvien etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 60 ja 33.20.51, 52, 56.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Suomalaisten hyvinvointi ja elämänlaatu ovat pysyneet hyvinä kuluneen kymmenen vuoden aikana. Sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat kuitenkin kansainvälisesti verrattuna edelleen suuret. Polarisaation ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntyminen on haaste sekä sosiaalisen kestävyuden että yhteiskunnan vakauden kannalta. Työllisyys, terveys ja hyvinvointi ja niitä tukevat palvelut vahvistavat kansalaisten osallisuutta ja estävät syrjäytymistä. Väestön ikärakenteen muuttumisen myötä julkisen talouden menot kasvavat. Samaan aikaan työikäisten määrä vähenee ja kansantalouden kasvumahdollisuudet heikkenevät. Ihmisten liikkuvuus rajojen yli kasvaa ja maiden sisällä monikulttuurisuus lisääntyy.

Hyvinvointi ja vauraus luodaan työllä ja kaikkien osallisuudella. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen, joka edellyttää talouskasvua ja rakenteellisia uudistuksia. Sosiaali- ja terveyspalvelut, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Sosiaali- ja terveyspolitiikalla tuetaan työllisyysasteen nousua ja työn tuottavuutta huolehtimalla työhyvinvoinnista ja työntekijöiden terveydestä ja työ- ja toimintakyvystä. Vuoden 2017 alussa voimaan astuva työeläkeuudistus kannustaa pidempiin työhöihin ja vähentää kestävyysvajetta. Kansalaisten terveydentilan ja toimintakyvyn parantuessa sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve vähenee, mikä hillitsee sosiaalimenojen kasvua. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tavoitteena on julkisen talouden kestävyuden vahvistaminen ja nykyistä asiakaslähtöisemmät, vaikuttavammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestäväksi kasvun ja kohenevan työllisyyden uralle sekä turvata julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan rahoitus. Hyvinvointipalveluiden ja tulonsiirtojen rahoituksen turvaamiseksi toteutetaan työn kannustavuutta ja työllistämisen houkuttelevuutta parantavat uudistukset. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjujen sujuvuudessa, henkilöstön hyvinvoinnissa ja toimivissa tietojärjestelmissä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen tavoitteena on terveyserojen kaventaminen ja kustannusten hallinta. Uudistus toteutetaan palveluiden täydellisellä horisontaalisella ja vertikaalisella integraatiolla sekä vahvistamalla järjestäjien kantokykyä.

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalimenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Pääluokan suurimmat menoerat ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

Strategiset tavoitteet hallituskaudelle

Hyvinvointi ja terveys painopistealueen kymmenen vuoden tavoitteen mukaisesti suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Jokainen ihminen kokee voivansa vaikuttaa, tehdä valintoja ja ottaa vastuuta. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjut ovat sujuvia, henkilöstö voi hyvin ja tietojärjestelmät toimivat. Uudistuksen myötä yhteisillä varoilla saadaan enemmän terveyttä ja hyvinvointia.

Tavoitteet 2016—2019 (suluissa viittaus seurantaindikaattoreihin):

— Terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet (Elintapojen kehitys)

— Eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän (Elintapojen kehitys)

— Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet (Lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut)

— Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu (Ikääntyneiden palvelujen rakenne)

— Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä (Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset, Sosiaali- ja terveyspalvelujen odotusajat)

— Sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi (Osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoille)

— Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla (Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta).

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi suunnitelmallisesti hallituksen tasa-arvopolitiikkaa, edistää sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikessa valtioneuvoston valmistelussa ja päätöksenteossa. Valtavirtaistamista valtioneuvostossa vahvistetaan ministeriöittäin räätälöidyn tuen avulla. Sukupuolinäkökulma sisällytetään merkittäviin hankkeisiin kuten SOTE-uudistukseen. Kolmikantaisen samapalkkaisuusohjelman toteutus työmarkkinaosapuolten kanssa ja eduskunnan edellyttämä valtioneuvoston tasa-arvoselonteon valmistelu jatkuvat.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvin osin lakia alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) sekä lakia alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014). Euroopan unionin rakennerahastovarojen kohdentamisessa neuvotellaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtakunnallisiin hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kanssa. Voimavarat suunnataan Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 -ohjelman mukaisesti ja niiden tarkoituksenmukainen hyödyntäminen varmistetaan käyttösuunnitelmalla.

Seurantaindikaattori 2016—2019	2012	2013	2014	2015	2016 arvio	2017 arvio
Elintapojen kehitys						
% ikäryhmästä						
— Aikuisten ylipaino	54	55	54	54	54	53
— Aikuisten humalajuominen	14	12	12	11	11	10
— Liikuntaa harrastamattomat aikuiset	25	25	23	26	25	24
— Psykkisesti merkittävästi kuormittuneet aikuiset	14	14	13	13	12	12
— Ylipainoiset nuoret	..	16,4	..	15,5	..	14,4
— Tosi humalaan vähintään kuukausittain juovat nuoret	..	12,1	..	9,9	..	9,0
— Vähän liikuntaa harrastavat nuoret	..	32,1	..	22,4	..	20
Lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut						
Perheitä/käyntejä vuoden aikana						
— Lastensuojelun tehostettu perhetyö (perheitä)	..	..	..	9 000 ¹⁾	9 000	8 000
— SHL:n mukainen perhetyö (perheitä)	..	..	..	10 000 ¹⁾	11 000	12 000

Seurantaindikaattori 2016—2019	2012	2013	2014	2015	2016 arvio	2017 arvio
— Lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	..	..	..	3 000 ¹⁾	3 000	2 000
— SHL:n mukaiset kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	..	..	..	9 000 ¹⁾	10 000	11 000
— Erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit äitiys- tai lastenneuvolassa tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollossa	..	..	..	14 069 ¹⁾	25 455	35 000
Ikääntyneiden palvelujen rakenne						
% 80 vuotta täyttäneistä						
— Omaishoidon tuen 80 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana	5,4	5,5	5,5	5,6 ¹⁾	5,7	5,8
— Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 80 vuotta täyttäneet asiakkaat	16,3	16,6	16,5	17,0 ¹⁾	18,0	19,0
— Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 80 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12.	8,7	9,3	9,8	10,0 ¹⁾	10,2	10,4
— Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 80 vuotta täyttäneet 31.12.	5,3	4,5	3,9	3,5 ¹⁾	3,0	2,5
Sosiaali- ja terveystalvelujen kustannukset						
€asukas						
— Käyttökustannukset (defl.)	3 528	3 579	3 621	3 766 ¹⁾	3 916	4 073
Sosiaali- ja terveystalvelujen odotusajat						
% asiakkaista						
— Lastensuojelun selvitystä yli 3 kk odottaneet	..	..	10,1	5,7 ¹⁾	5	4
— Perusterveydenhuollossa lääkärille yli 7 päivää odottaneet	..	53	56	52 ¹⁾	48	45
— Perusterveydenhuollossa hoitajalle yli 3 päivää odottaneet	..	44	48	32 ¹⁾	30	28
— Erikoissairaanhoidossa yli 90 vuorokautta odottaneet	..	15,2	13,6	14,5 ¹⁾	14,0	13,5
Osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoille						
Lkm						
— Kelan kuntoutusrahan saajat	53 127	55 521	56 731	57 292	47 100	48 800
— Työeläkekuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa saaneet	6 911	8 440	8 674	8 647	8 907	9 177
— Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	4 149	5 157	4 842	4 837	4 900	5 000
— Kokoaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	18 429	17 803	16 405	16 063	16 300	16 200
Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta						
— Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen, milj. euroa	282,2	301,0	308,0	309,3	315,3	317,6

1) Arvio

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2015—2017

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017	
				1000 €	%
01. Hallinto	79 565	92 683	94 931	2 248	2
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 569	29 008	32 393	3 385	12
02. Työttömyysturvan muutoksenhaku- kulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 730	2 592	2 882	290	11
03. Sosiaaliturvan muutoksenhaku- lautakunnan toimintamenot (siir- tomääräraha 2 v)	5 510	5 063	5 893	830	16
04. Valtion mielisairaaloiden toimin- tamenot (siirtomääräraha 2 v)	590	576	563	-13	-2
05. Terveyden ja hyvinvoinnin laitok- sen alaisten lastensuojeluyksiköi- den toimintamenot (siirtomäärära- ha 2 v)	1 031	1 016	1 011	-5	0
06. Terveyden ja hyvinvoinnin laitok- sen alaisen vankiterveydenhuol- lon yksikön toimintamenot (siir- tomääräraha 2 v)	421	16 659	16 481	-178	-1
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastieto- järjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	17 330	15 330	13 330	-2 000	-13
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	17 352	18 609	18 671	62	0
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 032	3 830	3 707	-123	-3
02. Valvonta	69 832	64 295	61 628	-2 667	-4
03. Säteilyturvakeskuksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	14 441	13 303	12 725	-578	-4
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 613	11 758	11 197	-561	-5
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittä- miskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 267	4 088	3 971	-117	-3
07. Työsuojelun aluehallintoviran- omaisten toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	27 449	25 582	25 171	-411	-2
20. Oikeuslääketieteellisen kuole- mansyyn selvittämisen menot (ar- viomääräraha)	11 062	8 564	8 564	—	0
87. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	—	1 000	—	-1 000	-100

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017	
				1000 €	%
03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	101 261	110 570	138 846	28 276	26
04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 412	56 228	50 752	-5 476	-10
25. Kansallinen genomikeskus ja kansallinen syöpäkeskus (siirtomääräraha 2 v)	—	—	5 800	5 800	0
31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	23 500	56 000	32 500	138
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	33 287	25 280	23 222	-2 058	-8
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 562	5 562	3 072	-2 490	-45
10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut	3 054 562	3 367 327	4 013 885	646 558	19
50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)	10 320	11 300	10 700	-600	-5
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 377 800	1 383 000	1 378 200	-4 800	0
52. Eräät valtion korvattavat perheetuudet (arviomääräraha)	2 904	3 300	4 600	1 300	39
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	17 100	18 400	17 000	-1 400	-8
54. Asumistuki (arviomääräraha)	924 300	1 042 100	1 165 300	123 200	12
55. Elatustuki (arviomääräraha)	202 278	214 100	213 300	-800	0
56. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	41 500	44 800	47 800	3 000	7
57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)	326 061	330 847	830 238	499 391	151
60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	152 300	319 480	346 747	27 267	9
20. Työttömyysturva	2 830 324	2 859 784	2 899 390	39 606	1
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	22 893	31 784	26 840	-4 944	-16
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	1 083 357	1 087 000	1 053 810	-33 190	-3
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	234 065	214 000	177 300	-36 700	-17
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	1 368 000	1 394 000	1 567 140	173 140	12
55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	73 000	90 000	48 300	-41 700	-46

	v. 2015	v. 2016	v. 2017	Muutos 2016—2017	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	49 009	43 000	26 000	-17 000	-40
30. Sairausvakuutus	1 201 298	1 174 650	1 166 450	-8 200	-1
(28.) Kansallisen yhteyspisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	1 272	—	—	—	0
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 200 026	1 174 650	1 166 450	-8 200	-1
40. Eläkkeet	4 494 150	4 478 300	4 491 700	13 400	0
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	60 400	59 400	59 400	—	0
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	624 800	644 600	656 100	11 500	2
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	90 300	122 500	149 000	26 500	22
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	2 418	5 500	12 200	6 700	122
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	13 670	15 000	15 000	—	0
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 702 562	3 631 300	3 600 000	-31 300	-1
50. Veteraanien tukeminen	236 416	235 865	209 896	-25 969	-11
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 085	1 450	1 450	—	0
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	24 891	20 460	16 000	-4 460	-22
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	110 688	117 904	105 000	-12 904	-11
52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	62 500	60 000	57 000	-3 000	-5
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	3 100	—	0
54. Rintama-avustus erälle ulkomalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	55	55	50	-5	-9
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	3 500	—	0

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017	
				1000 €	%
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	20 988	17 988	17 688	-300	-2
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	9 608	11 408	6 108	-5 300	-46
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	200 058	203 790	197 560	-6 230	-3
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	0
31. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen tuki ja eräät muut menot (siirtomääräraha 3 v)	2 300	2 200	18 400	16 200	736
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	21 700	18 000	15 000	-3 000	-17
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	101 169	92 570	94 140	1 570	2
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	9 588	15 200	15 200	—	0
(35.) Valtionosuus kunnille perustoitteentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	—	—	—	—	0
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480	480	480	—	0
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	29 071	28 990	28 990	—	0
50. Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	15 000	25 000	—	-25 000	-100
52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	11 550	11 550	16 550	5 000	43
63. Valtionavustus sosiaalialan osamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	2 400	3 000	2 000	-1 000	-33

	v. 2015 tilinpäätös 1000 €	v. 2016 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2017 esitys 1000 €	Muutos 2016—2017	
				1000 €	%
64. Valtion korvaus rikosasioiden so- vittelun järjestämisen kustannuk- siin (siirtomääräraha 3 v)	6 300	6 300	6 300	—	0
70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	19 202	25 420	30 278	4 858	19
20. Rokotteiden hankinta (siirtomää- räraha 3 v)	11 790	18 790	23 790	5 000	27
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	850	780	750	-30	-4
22. Tartuntatautien valvonta (siirto- määräraha 2 v)	660	590	580	-10	-2
50. Terveyden edistäminen (siirto- määräraha 3 v)	2 930	2 430	2 330	-100	-4
51. Valtion korvaus työterveyshuol- lon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirto- määräraha 3 v)	1 900	1 900	1 900	—	0
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 072	930	928	-2	0
80. Maatalousyrittäjien ja turkis- tuottajien lomitustoiminta	185 080	186 640	167 290	-19 350	-10
40. Valtion korvaus maatalousyrittä- jien lomituspalvelujen kustannuk- siin (arviomääräraha)	166 040	168 600	149 300	-19 300	-11
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600	2 600	2 550	-50	-2
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirto- määräraha 2 v)	300	300	300	—	0
50. Valtion korvaus maatalousyrittä- jien ja turkistuottajien lomituspäl- velujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 140	15 140	15 140	—	0
90. Avustukset terveyden ja sosiaa- lisen hyvinvoinnin edistämiseen	309 300	315 300	317 600	2 300	1
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöil- le terveyden ja sosiaalisen hyvin- voinnin edistämiseen (siirtomää- räraha 3 v)	309 300	315 300	317 600	2 300	1
Yhteensä	12 781 047	13 114 624	13 789 454	674 830	5

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten valtion mielisairaaloiden, lastensuojeluyksiköiden ja vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Pääluokkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto. Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on vastaavasti vankien terveydenhuollon järjestäminen.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 393 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen
- 2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 4) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin
- 5) yleissitovien työehtosopimusten kääntämiseen ruotsiksi.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpääsee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteet käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain nettobudjetointiin. Toimintamomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä raha-automaattivastuksista annetun lain (1056/2001) 45 §:n mukaisia korvauksia Rahapeliyhtiön toiminnan valvonnasta ja ohjauksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta antaman asetuksen (381/2002) nojalla rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuraamisesta ja tutkimisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2017:

Toiminnallinen tehokkuus

— kehitetään laskentatointa, kustannuslaskentaa ja muuta seurantaa Kieku-tietojärjestelmän puitteissa yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa

— maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus

Tuotokset ja laadunhallinta

— toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia hallitusohjelman kärkihankkeita ja muita hankkeita, kuten Kansallisten sähköisten tietojärjestelmien kehittämishanke (KanTa ja Tikesos)

— valmistellaan sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevaa lakiuudistusta

— lisätään tutkimus- ja kehittäislaitosten yhteistyötä

— jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista

— vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet ja toimintamenojen supistuminen huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

— työtyytyväisyysindeksi on yli 3,6 (asteikolla 1—5) (v. 2016 tavoite 3,6, v. 2015 toteutuma 3,6, v. 2014 toteutuma 3,6, v. 2013 toteutuma 3,5).

— sairauspoissaoloja on enintään 7,5 pv/htv (v. 2016 tavoite 7,5, v. 2015 toteutuma 8,6, v. 2014 toteutuma 9,5, v. 2013 toteutuma 8,4).

EU-projektien tuloja sekä muilta kansainvälisiltä tahoilta saatavia tuloja arvioidaan kertyvän 5 000 euroa ja näitä vastaavien bruttomenojen arvioidaan olevan 5 000 euroa.

Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Johto ja erillisyyksiköt	4 907	4 562	4 698
Johdon tuki			
Hallinto- ja suunnitteluosasto	8 289	7 707	11 043
Vakuutusosasto	2 758	2 565	2 551
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	5 222	4 855	4 830
Sosiaali- ja terveyspalveluosasto	5 915	5 500	5 471
Työsuojeluosasto	4 108	3 819	3 800
Yhteensä	31 199	29 008	32 393

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	36 486	34 208	40 868
Bruttotulot	5 287	5 200	8 475
Nettomenot	31 199	29 008	32 393

Siirtyvät erät

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 579		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 949		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustustoiminnan hallinnon siirto ministeriöön			3 375
Kuntien investointirajoitusten poikkeuslupatehtävät (2 htv)			160
Suomen Geneven pysyvän edustuston terveystalon erityisasiantuntijan palkkaus- ja muiden menojen palautus momentilta 24.01.01.			294
Säästöjen VNHY-osuuden palautus momentilta 23.01.01			255
Valtuutettujen siirto tarkistus (momentilta 25.01.03)			14
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-21
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)			-10
Palkkaliukumasäästö			-32
Toimintamenojen tuottavuussäästö			-198
Toimintameno säästö (HO 2015)			-150
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen			-244
Tasomuutos			-58
Yhteensä			3 385

2017 talousarvio	32 393 000
2016 talousarvio	29 008 000
2015 tilinpäätös	30 569 000

02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 882 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2017. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena edistämällä kansalaisten oikeusturvaa yhdenmukaisilla ja oikeudenmukaisilla päätöksillä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
<i>Toiminnallinen tehokkuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	252	220	210
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	310	340	350
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat	13 211	14 000	14 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	7,5	8	7

Työn tuottavuus on laskettu seuraavien arvioiden mukaan: 15 000 päätöstä ja 38 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu 15 000 päätöksen ja 2 882 000 euron määrärahan mukaan.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan suoritteet, eli valitusten ja poistohakemusten johdosta annetut päätökset, ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Lautakunnan johtamisjärjestelmän toimivuutta, esimiesten johtamistaitoa ja työhyvinvointia seurataan määräajoin työtyytyväisyyskyselyin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Käsittelymäärien kasvu	750
Lisääntyneiden asioiden käsittelyyn ja ruuhkan purkuun vuonna 2016 poisto	-350
Palkkaliukumasäästö	-7
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-11
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-17
Vuokramenojen indeksikorotus	3
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-2
Tasomuutos	-76
Yhteensä	290
2017 talousarvio	2 882 000
2016 talousarvio	2 592 000
2015 tilinpäätös	2 730 000

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 893 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2017. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä asioissa, opintotukea ja työttömyysturvaa lukuun ottamatta, edistäen kansalaisten oikeusturvaa toimeentuloa koskevissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti oikeita, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia päätöksiä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
<i>Tuottavuus ja taloudellisuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	191	200	200
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	433	400	400
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat (lkm)	22 000	22 000	27 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	7	9	8,5

Työn tuottavuus on laskettu arvioilla 31 000 ratkaisua ja 74 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu arvioilla 31 000 ratkaisua ja 5 893 000 euron määrärahalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tehdyistä valituksista annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lautakunnan toimintaa tehostetaan, työprosesseja kehitetään ja parannetaan edelleen. Lisäksi henkilöstön työtä kehitetään tehtävien vaatimustason sekä työn haasteellisuuden lisäämiseksi sekä uudistetaan lautakunnan henkilöstörakennetta uusien tehtävien mukaisiksi. Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan edelleen työpaikaselvityksen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Käsittelymäärien kasvu	1 350
Lisääntyneiden asioiden käsittelyyn ja ruuhkan purkuun vuonna 2016 poisto	-550
Palkkaliukumasäästö	-15
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-22
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-33
Vuokramenojen indeksikorotus	4
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-5
Tasomuutos	101
Yhteensä	830
2017 talousarvio	5 893 000
2016 talousarvio	5 063 000
2015 tilinpäätös	5 510 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 563 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen
- 2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen
- 4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien liiketaloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetettavat tulostavoitteet määritellään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2017.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen, ja hoitotoimintaa tukevaa tieteellistä tutkimustyötä tehdään ja hyödynnetään jatkuvasti. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisia valmiuksia lisäämällä. Hoitoa kehitetään siten, että pakkotoimia tarvittaisiin mahdollisimman vähän. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia vastaavaa moniammatillista työskentelyä sekä työnjohtoa. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittamisestä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2015		2016		2017	
	toteutuma	htv	arvio	htv	arvio	htv
Toimintamääräraha	590	9	576	6	576	8
Liiketaloudelliset suoritteet	55 613	801	57 328	809	56 858	804
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	560	2				
Yhteensä	56 763	812	57 904	815	57 434	812

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	56 763	57 904	57 434
Bruttotulot	56 113	57 328	56 871
Nettomenot	650	576	563
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	502		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	442		

Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötyövuodet) kehitys

	2015	2016	2017
	toteutuma	arvio	arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	196,73	196,14	196,14
Niuvanniemen nuoriso-osasto	95,59	92,32	92,32
Vanhan Vaasan aikuisosastot	194,84	181,94	181,94

Mielisairaaloiden taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arviointi kehitys

	2015	2016	2017
	toteutuma	arvio	arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	352,2	359,93	359,93
Niuvanniemen nuoriso-osasto	805,33	849,27	849,27
Vanhan Vaasan aikuisosastot	391,18	398,28	398,28

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	55 848	56 917	56 595
— muut tuotot	915	987	276
Tuotot yhteensä	56 763	57 904	56 871
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	55 856	56 983	56 592
— osuus yhteiskustannuksista	257	345	279
Kustannukset yhteensä	56 113	57 328	56 871
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	650	576	0
Kustannusvastaavuus, %	101,2	101,0	100,0

Mielisairaaloiden arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia	140 868	139 943	139 943
Mielentilatutkimushoitovuorokausia	3 751	4 532	4 532
Mielentilatutkimuksia	61	78	78
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 461	4 658	4 682
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	269	110	110
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	5	2	2

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön kehittämisessä voimavaroja suunnataan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan perustuvaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen, jonka keskeisiä teemoja ovat muun muassa psykologisten valmiuksien koulutukset, biologiset ja farmakologiset koulutukset sekä pakkokeinojen vähentämiseen tähtäävä koulutus. Koulutuksen rahoitus tulee pääosin maksullisen toiminnan tuotoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-3
Toimintameno säästö (HO 2015)	-10
Yhteensä	-13
2017 talousarvio	563 000
2016 talousarvio	576 000
2015 tilinpäätös	590 000

05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 011 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen, toiminnan tukemiseen ja toimintaympäristön kehittämiseen
- 2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 3) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen
- 4) koulukotien ja vankilan perheosaston yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 5) koulukotioppilaille tarkoitetun kuukausirahan ja heidän vanhemmilleen tarkoitetun ateriakorvauksen maksamiseen
- 6) koulukotien toimitilojen kehittämiseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007), -asetukseen (1010/1983) ja sosiaalihuoltolakiin (710/1982).

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetettavat tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2017.

Vaikuttavuus

Valtion koulukotitoiminnan vaikuttavuutta lisätään hallinnollisen rakenteen konserninomaisuutta kehittämällä sekä uudistamalla palveluiden tuottamisen toiminnallisia ja fyysisiä rakenteita. Päihdeongelmista sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota koulukotitoiminnan kehittämisessä, mm. henkilöstön koulutuksen avulla. Koulukotien tutkimus- ja kehittämistyö ohjaa ja todentaa toiminnan vaikuttavuuden arviointia. Tutkimus- ja kehittämishankkeista saaduilla tiedoilla vaikutetaan lastensuojelun kehittämiseen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään hyödyntäen sähköistä laadunhallintajärjestelmää sekä asiakasjärjestelmään sisältyvää vaikuttavuusmittaria. Vankilan perheosastolla turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Perheosaston työn vaikuttavuutta seurataan ja toimintaa kehitetään palvelujen ostajien eli kuntien muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranevat. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion koulukotien rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2015		2016		2017	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Toimintamääräraha	1 031	5,5	1 016	5,5	1 011	5,5
Liiketaloudelliset suoritteet (sisältää ope- tushallituksen rahoitusosuuden)	19 430	292,5	20 820	264,5	20 820	264,5
Yhteensä	20 461	298,0	21 836	270,0	21 831	270,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015		2016		2017	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Bruttomenot			20 461		21 836	21 831
Bruttotulot			19 434		20 820	20 820
Nettomenot			1 027		1 016	1 011
Siirtyvät erät						
— siirtynyt edelliseltä vuodelta			1			
— siirtynyt seuraavalle vuodelle			4			

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2015		2016		2017	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Maksullisen toiminnan tuotot						
— suoritteiden myyntituotot	17 756		18 556		18 556	
— muut tuotot	3 091		3 674		3 674	
Tuotot yhteensä	20 847		22 230		22 230	
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	1 417		1 410		1 410	
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset						
— erilliskustannukset	21 073		21 808		21 808	
— osuus yhteiskustannuksista	375		422		422	
Kustannukset yhteensä	21 448		22 230		22 230	
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-601		0		0	
Kustannusvastaavuus, %	97		100		100	

Koulukotien maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 100 % niiden kustannuksista. Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

Eräitä koulukotien maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Hoitovuorokausi	38 326	32 688	32 688
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	5 973	5 645	5 645
Koulupäivä	27 929	21 879	21 879
Jälkihuoltovuorokausi	8 112	8 419	8 419
Vankilan perheosasto	1 933	1 933	1 933

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työnohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-5
Yhteensä	-5
2017 talousarvio	1 011 000
2016 talousarvio	1 016 000
2015 tilinpäätös	1 031 000

06. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 481 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vankiterveydenhuollon palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) ostopalveluna hankittavien vankien terveydenhoidon palveluiden maksamiseen
- 3) vankiterveydenhuollon yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 4) vankiterveydenhuollon ja sen toimintaympäristön kehittämiseen
- 5) tieteellisestä tutkimustyöstä aiheutuneiden menojen maksamiseen
- 6) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen.

Selvitysosa: Vankiterveydenhuollon yksikkö on siirtynyt 1.1.2016 lukien sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Rikosseuraamuslaitos vastaa myös jatkossa vankiterveydenhuollon tilojen vuokrista ja niiden kustannuksista.

Vaikuttavuus

On käynnistetty vankiterveydenhuollon kehittämisohjelma, jolla mm. pyritään lisäämään entisestään vankien saamien terveyspalvelujen vaikuttavuutta ja laatua, tiivistämään yhteistyötä vankiloiden psykologien ja sosiaali- ja päihde-työntekijöiden kanssa sekä varmistamaan hoidon jatkuvuus vangin vapautumisen jälkeen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	225	16 843	16 664
Bruttotulot		184	183
Nettomenot	225	16 659	16 481
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	0		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	196		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015) (kohdennuksen siirto momentilta 25.40.01.)			-34
Kirjanpidon keskittäminen -säästö (HO 2015) (kohdennuksen siirto momentilta 25.40.01.)			-7
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen			-137
Yhteensä			-178

2017 talousarvio	16 481 000
2016 talousarvio	16 659 000
2015 tilinpäätös	421 000

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 330 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten tietojärjestelmien (KanTa, sisältäen sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät) strategiseen suunnitteluun sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)
- 2) KanTaan liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (THL)
- 3) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti KanTa-palveluiden (kansallinen potilastietojen sähköinen arkistointipalvelu, reseptikeskus, kansallinen sosiaalihuollon arkistointipalvelu sekä kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselupalvelu, potilaan tiedonhallintapalvelu, lääkemääräysten kirjoituspalvelu ja kansalaisille suunnattujen sähköisten palveluiden ja tietovarannon) kehittämiseen (Kela)
- 4) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (STM, THL)
- 5) sähköisten palveluiden ja tietojärjestelmien kehittämisyyhteistyön, käyttöönoton ja levittämisen koordinointiin (THL)

6) enintään 30 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategista ja operatiivista suunnittelua ja ohjausta, kansallisten määrittelyjen tekemistä ja ylläpitoa ja sähköisten palveluiden ja tietojärjestelmien kehittämistä sekä käyttöönottoa varten enintään ohjelmakauden loppuun saakka.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategisesta suunnittelusta ja ohjauksesta. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on sähköisen asiakastietojärjestelmien ja siihen liittyvien sähköisten palveluiden rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteyteen perustettu operatiivinen yksikkö koordinoi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien, kansallisen määrittelytyön, ohjauksen, toimeenpanon ja kehittämisen, vastaavan työn sosiaalihuollon alueella sekä EU-tason yhteistyön. Rahoituksen pääpaino siirtyy sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän ja sähköisten kansalaispalveluiden rakentamiseen tulevan lainsäädännön mukaisesti. Momentin määrärahaa on tarkoitus käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sekä tarvittaessa muille tahoille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-2 000
Yhteensä	-2 000
2017 talousarvio	13 330 000
2016 talousarvio	15 330 000
2015 tilinpäätös	17 330 000

29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 671 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentilta 28.01.29)	62
Yhteensä	62

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	18 671 000
2016 talousarvio	18 609 000
2015 tilinpäätös	17 351 886

66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 707 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisten jäsenmaksujen ja maksuosuuksien arvioidun tason tarkentuminen	-123
Yhteensä	-123
2017 talousarvio	3 707 000
2016 talousarvio	3 830 000
2015 tilinpäätös	4 032 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakisääteistä valvontaa harjoittavien laitosten toimintamenoista, työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista sekä oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menoista sekä hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tukevien kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanosta. Valvontalaitoksia ovat Säteilyturvakeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Valvontalaitosten toiminta kohdistuu hallituskauden strategisista tavoitteista seuraaviin:

- terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet
- eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteisissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän
- lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet (Lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut)
- ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu
- sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä.

Lisäksi rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmalla on tarkoituksena parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista, parantaa ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannustehokkaalle lääkehoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta.

Vaikuttavuus

- oikeusturvan ja lainsäädännön noudattamisen varmistaminen
- lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden asiantuntevan ja hyvän hallintotavan mukainen käsittely
- ennakkovalvonnan toimivuuden varmistaminen lainsäädännön edellyttämällä palvelutasolla.

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 725 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää enintään 1 500 000 euroa Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyöhön:

1) ensisijaisesti Venäjän Federaation ydinturvallisuusviranomaisen ja toiminnanharjoittajien kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin

2) ydin- ja säteilyturvallisuusyhteistyöhön liittyvien valtion siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2017. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tavoitteet:

— säteilyn käytössä ei satu onnettomuutta tai vakavaa turvallisuuteen vaikuttavaa tapahtumaa; jokaisen säteilytyöntekijän säteilyannos on suunnitellussa altistustilanteessa henkilökohtaisen annosrajan alapuolella

— suomalaisilla ydinlaitoksilla ei satu onnettomuutta tai vakavaa turvallisuuteen vaikuttavaa tapahtumaa

— radioaktiivisten aineiden normaalikäytön aikaiset päästöt ydinlaitoksista ja kaivoksista ympäristöön ovat erittäin pieniä

— ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että jätteiden määrä pysyy mahdollisimman pienenä

— ydinsulkuvalvontaan liittyvä toiminta tapahtuu kansainvälisten sopimusten mukaisesti

— ydinlaitoksille, ydinmateriaaleihin ja säteilyn käyttöön kohdistuva vakava vahingoittava laitton toiminta on tehokkaasti estetty

— suomalaisten keskimääräinen efektiivinen säteilyannos pienenee

— Säteilyturvakeskus on jatkuvasti tietoinen ympäristön säteilytasosta

— valmiustoiminta käynnistyy 15 minuutissa ensitiedon saamisesta poikkeavasta tapahtumasta

— säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvien tapahtumien oma-aloitteinen, objektiivinen, avoin ja viivytyksetön viestintä

— julkisoikeudellisissa suoritteissa toteutuu kustannusvastaavuus. Maksullinen palvelutoiminta on kannattavaa

— henkilöstön osaaminen ja ammattitaito ovat korkealla tasolla ja henkilöstön koulutukseen käyttämä aika on 3–4 % kokonaistyöajasta. Henkilöstön omasta sairaudesta ja työtapaturmista johtuvien poissaolopäivien määrä on alle 7,5 henkilötyövuotta kohden.

Säteilyturvakeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2015		2016		2017	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Budjettirahoitus	14 441	82	13 303	76	12 725	76
Maksullinen toiminta	24 814	234	32 638	255	34 762	261
Yhteisrahoitteinen toiminta	1 314	14	300	6	160	4
Yhteensä	40 569	330	46 241	337	47 647	341

Säteilyturvakeskuksen tulosalueittaiset kustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2015		2016		2017	
	toteutuma	htv	arvio	htv	arvio	htv ¹⁾
Ydinenergia	22 007	126	26 541	145	28 447	151
Säteilytoiminta	5 170	30	6 000	31	5 500	31
Valmiustoiminta	1 607	9	1 700	9	1 700	9
Tutkimus ja kehitys	3 689	17	4 000	9	4 000	7
Asiantuntijapalvelut	3 204	17	4 000	18	4 000	18
Viestintä	837	5	1 000	5	1 000	5
Ympäristö	2 958	12	3 000	12	3 000	12
Yhteiset palvelut ²⁾	-	47	-	44	-	44
Yhteensä	39 472	263	46 241	273	47 647	277

1) Taulukko ei sisällä lomina ja poissaoloja. Vuonna 2017 niiden osuudeksi arvioidaan 64 htv.

2) Yhteisten palveluiden kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	39 472	46 241	47 647
Bruttotulot	26 128	32 938	34 922
Nettomenot	13 344	13 303	12 725
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 325		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 422		

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2015	2016	2017
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	19 403	25 283	27 407
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	19 471	25 283	27 407
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	3 292	2 855	2 855
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 411	2 855	2 855
Kustannusvastaavuus, %	97	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	270	50	60
— EU:lta saatava rahoitus	757	200	100
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	122	50	0
Tuotot yhteensä	1 149	300	160
Hankkeiden kokonaiskustannukset	1 918	600	320
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	769	300	160
Omarahoitusosuus, %	40	50	50

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö Venäjän federaation kanssa on kohdistunut kuuteen eri aihepiiriin: Leningradin ydinvoimalaitos, Kuolan ydinvoimalaitos, ydinturvallisuusvalvonta, radioaktiiviset jätteet, ympäristön säteilyvalvonta ja onnettomuusvalmius sekä ydinmateriaalivalvonta. Pääosa resursseista on kohdistettu mainittujen kahden ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kohentamiseen siten, että pääkohde on Leningradin ydinvoimalaitos, jonka sijainti ja Tshernobyl-tyyppiset reaktorit korostavat jatkuvan parantamisen tarvetta. Hankkeisiin on sisällynyt mm. koulutus-toimintaa, turvallisuusanalyysyjä, teknisiä turvallisuusparannuksia ja laitetöitä, laitteistojen tarkastustekniikan kehittämistä ja säännösten kehittämistä. Leningradin ja Kuolan laitoksen ympäristön säteilyvalvontajärjestelmät on toteutettu lähialueyhteistyön puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sektoritutkimussäästö	-200
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-11
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-5
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	43
Palkkaliukumasäästö	-48
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-234
Toimintameno-säästö (HO 2015)	-80
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-75
Tasomuutos	32
Yhteensä	-578

2017 talousarvio	12 725 000
2016 talousarvio	13 303 000
2015 tilinpäätös	14 441 000

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 197 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoivan ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2017. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus:

- kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumisen tukeminen: palvelut asiakaslähtöisiksi sisältäen mm. julkisen palvelulupauksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja digitalisaatio
- reformien toimeenpanon tukeminen: sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen, alue- ja keskushallinnon uudistus
- valvonnan painopisteen siirtäminen ennakoivaan ja omavalvontaan sekä toiminnan ohjauksen vahvistaminen tähän suuntaan
- lupa- ja valvontaprosessien sujuvoittaminen
- normien purkuun osallistuminen ja hallinnollisen taakan keventäminen sekä näistä johtuvien lainsäädäntöuudistusten toimeenpano.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintamomentille kirjattavat tulot ovat terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattioikeuksia koskevia päätöksiä sekä valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten palvelunantajien lupia koskevien suoritteiden maksuja, alkoholielinkeinoon liittyviä maksuja sekä viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi aluehallintovirastot suorittavat osan yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta saamistaan vuosimaksuista Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palvelunantajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	16 002	15 258	15 947
Bruttotulot	4 021	3 500	4 750
Nettomenot	11 981	11 758	11 197
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 214		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 846		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot,			
maksullisen toiminnan myyntituotot	4 347	4 400	5 450
maksullisen toiminnan muut tuotot	717		400
Tuotot yhteensä	5 064	4 400	5 850
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	1 178	1 100	0
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset yhteensä	2 055	3 250	4 125
— osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 872	1 150	1 725
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 927	4 400	5 850
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 137	-	-
Kustannusvastaavuus, %	129	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta***Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä**

	2015 toteutuma	2016 ennuste	2017 ennuste	2016/2017 muutos-%
Terveystalouden ammatinharjoittamista koskevat päätökset	20 970	18 400	18 000	2,2
Valvonta-asiat	1 321	1 418	1 360	4,1
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	928	970	970	0

Palvelukyky ja laatu	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
-----------------------------	-------------------	---------------	---------------

Käsittelyajat, kk

Terveystalouden valvonta-asiat	käsittelyajan mediaani 5,5 kk ja 90 % asioista käsitelty 20,5 kk:ssa	mediaani 5,5 kk ja 90 % käsitelty 20,5 kk:ssa	mediaani 5,5 kk ja 90 % käsitelty 20,5 kk:ssa
--------------------------------	--	---	---

Sosiaalihuollon valvonta-asiat	mediaani 54 pv, tavoite 14 kk:ssa, tavoite oli 80 % alle 14 kk:ssa	mediaani 54 pv, 97 % käsitelty alle 14 kk:ssa	mediaani 54 pv, 97 % käsitelty alle 14 kk:ssa
--------------------------------	--	---	---

Alkoholiluvat (uudet ja lupamuutokset)

Käsittelyajat (uudet+muutokset yhteensä): valmistus 111 pv tukkumyynti 114 pv, käyttö 201 pv.	Käsittelyajat (uudet+muutokset yhteensä): valmistus 90 pv tukkumyynti 90 pv käyttö 20 pv.	Käsittelyajat (uudet+muutokset yhteensä): valmistus 90 pv tukkumyynti 90 pv käyttö 20 pv.
---	---	---

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Toimintaympäristön muutokset ja valvontatoiminnan suuntaaminen entistä enemmän ennakoivaan ja riskiperustaiseen valvontaan edellyttävät voimavarojen uudelleen kohdentamista. Vuoteen 2018 ulottuvan viraston sopeuttamisohjelman tavoitteena on varmistaa viraston toimintakyky ja parantaa valmiuksia vastata muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin.

Henkilöstön osaaminen on avainasemassa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toiminnassa. Osaamista kehitetään entistä suunnitelmallisemmin hyödyntämällä tulos- ja kehityskeskusteluja sekä laatimalla toimintaa tukeva koulutus suunnitelma. Eläkkeelle siirtymiset sekä toimintatapojen ja työmenetelmien uudistaminen mm. digitaalisten työkalujen avulla mahdollistavat henkilöstörakenteen muuttamisen, osaamisen kehittämisen ja resurssien uudelleen kohdentamisen.

Työhyvinvoinnista huolehtiminen luo perustaa henkilöstön toimintakyvylle. Suuri työmäärä sekä virkatehtävien suorittamiseen liittyvät vastuut ovat työhyvinvoinnin kannalta haasteellisia. Tähän vastataan panostamalla johtamiseen työntekijän ja lähiesimiehen vuorovaikutuksesta aina viraston johtamiseen saakka. Työhyvinvointia seurataan säännöllisin kyselyin ja tulosten analysointiin sekä kehittämistoimenpiteiden toteuttamiseen ja niiden seurantaan panostetaan. Johto ja esimiehet kiinnittävät kasvavaa huomiota työtehtävien priorisointiin ja henkilöstön tukemiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholirekisterin uusimisen poisto	-200
SAMPO-järjestelmän tuottavuussäästö	-260
Terveystuonon laitteet ja tarvikkeet	100
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-4
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-2
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	99
Palkkaliukumasäästö	-51
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-56
Toimintameno säästö (HO 2015)	-100
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-87
Yhteensä	-561

2017 talousarvio	11 197 000
2016 talousarvio	11 758 000
2015 tilinpäätös	12 613 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 971 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 2) viraston alueellistamisen aiheuttamien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus aloitti toimintansa 1.11.2009. Keskuksella on tarvittaessa toimitiloja toiminnan kannalta keskeisissä kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Lontoossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2017. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että viraston maksullisen toiminnan suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti. Keskus seuraa tuottavuuden kehitystä Tilastokeskuksen määrittelemien tuottavuusindikaattorien avulla.

Toiminnan tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2011)

	2015 toteutuma	2016 tavoite	2017 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	105,0	>100	>100
Kokonaistuottavuusindeksi	104,3	>100	>100

Viraston henkilötyövuosien määrät (htv)

	2015 toteutuma	2016 arvio	2017 arvio
Maksullinen toiminta	186	210	195
Ei-maksullinen toiminta	36	30	36
Yhteensä	222	240	231

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma ¹⁾	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	26 116	26 088	24 821
Bruttotulot	20 945	22 000	20 850
Nettomenot	5 171	4 088	3 971
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 630		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 726		

¹⁾ Sisältää edelliseltä vuodelta siirretyn määrärahan käytön.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Budjettirahoitus	4 267	4 088	3 971
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	21 849	22 000	20 850
— julkisoikeudelliset suoritteet	19 799	19 900	18 800
— liiketaloudelliset suoritteet	0	0	0
— erillislakien mukaiset suoritteet	1 895	1 950	1 950
Muut tuotot	155	150	100
Edelliseltä vuodelta siirtynyt	3 630	-	-
Yhteensä	29 746	26 088	24 821

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	19 799	19 900	18 800
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	12 100	12 852	12 220
— osuus yhteiskustannuksista	7 290	7 048	6 580
Kustannukset yhteensä	19 390	19 900	18 800
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	409	-	-
Kustannusvastaavuus, %	102	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	1 895	1 950	1 950
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 036	1 548	1 322
— osuus yhteiskustannuksista	492	402	628
Kustannukset yhteensä	1 528	1 950	1 950
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	367	-	-
Kustannusvastaavuus, %	124	100	100

Tuotokset ja laadunhallinta

- parannetaan tuottavuutta uudistamalla toimintatapoja ja tehostamalla prosesseja
- lisätään lääkitysturvallisuusasioissa yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa lääke- ja lääkitysturvallisuuden parantamiseksi
- kehitetään viranomaisneuvontaa entistä paremmin uusien alalle pyrkivien yritysten tarpeita vastaavaksi lääkekehityksen edistämiseksi
- lisätään valvontaviranomaisten yhteistyötä ja toimijoiden ennakoivaa ohjaamista valvonnan kattavuuden ja vaikuttavuuden edistämiseksi
- tuotetaan tietoa ja moniammatillisia toimintamalleja järkevän lääkehoidon sekä lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi
- kehitetään lääkeinformaatiotoimintaa asiakaskeisesti lääkeinformaatioverkoston avulla
- toteutetaan lääkehoitojen arviointitoimintaa verkostoyhteistyönä kotimaisten ja valittujen kansainvälisten toimijoiden kanssa

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

Tunnusluvut	2015 toteutuma	2016 tavoite	2017 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	yli valtion keskitason
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	7,0	<9	alle valtion keskitason

Määräraha on tarkoitettu 150 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelaissa (84 b §, 595/2009) tarkoitetut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset kateetaan lääkelain (84 b §, 595/2009) mukaisella maksulla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-6
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-3
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	1
Palkkaliukumasäästö	-12
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-20
Toimintameno säästö (HO 2015)	-50
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-27
Yhteensä	-117

2017 talousarvio	3 971 000
2016 talousarvio	4 088 000
2015 tilinpäätös	4 267 000

07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 171 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 ja 20 § mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2017. Vastuualuekohtaiset tulostavoitteet määritellään ministeriön ja työsuojelun aluehallintoviranomaisten välisissä tulossopimuksissa.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Vuonna 2011 vahvistettujen Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten mukaisesti työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat toimintaansa niin, että vuoden 2010 tasoon verrattuna 1) ammattitautien määrä vähenee 10 %, 2) työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 % ja 3) työn aiheuttama haitallinen kuormitus työssä vähenee 20 % vuoteen 2020 mennessä.

Työsuojelun vastuualueiden tavoitteena on vaikuttaa työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että työpaikkatapaturmat, ammattitaudit, haitallinen kuormitus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenevät ja vaikuttaa toiminnallaan myös siihen, että työsuhteen ehtoja noudatetaan paremmin ja harmaan talouden määrä vähenee.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Työsuojeluviranomaiset suuntaavat viranomaisaloitteista toimintaa pääsääntöisesti riskiperusteisesti niille toimialoille, joilla esiintyy merkittävimpiä työturvallisuusriskejä. Tavoitteena on, että työsuojeluvalvonta vaikuttaa mahdollisimman tuloksellisesti työpaikan omaan turvallisuustoimintaan. Valvonnalla varmistetaan, että työnantajat ja muut vastuutahot noudattavat työsuojelulainsäädäntöä. Kattavuuden varmistamiseksi valvontaa kohdistetaan myös muille kuin riskiperusteisesti valituille toimialoille. Asiakasaloitteinen valvonta hoidetaan täysimääräisesti sovittuja palveluiden toimitus- ja saatavuusaikoja noudattaen.

Valtakunnallisia valvontahankkeita on määritelty neljä nelivuotiskaudelle 2016–2019 ja ne ovat: yhteiset työpaikat, vuokratyö, korjausrakentaminen ja sosiaali- ja terveysala. Valtakunnallisilla valvontahankkeilla pyritään vastaamaan havaittuihin ongelma-kohtiin ja samalla kehittämään valvontatoimintaa.

Toiminnallinen tehokkuus

Tarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Vuonna 2015 suoritettiin 28 655, vuonna 2016 arvioidaan suoritettavan vähintään 28 000 ja vuonna 2017 vähintään 28 000 tarkastusta.

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset (1 000 €) ja henkilötövuodet

Tulosalue	2015			2016			2017		
	toteutunut	%-osuus	htv	tavoite	%-osuus	htv	tavoite	%-osuus	htv
Viranomaisaloitteinen toiminta	21 690	77	350	16 628	65	279	16 361	65	274
Asiakasaloitteinen toiminta	3 380	12	54	4 605	18	77	4 531	18	76
Hallinto- ja tukitoiminnot	3 099	11	50	4 349	17	73	4 279	17	72
Yhteensä	28 169	100	454	25 582	100	429	25 171	100	422

Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojelun vastuualueet käyttävät vaikutuksia aikaansaavia ja yhtenäisiä toimintatapoja sekä valvontaotteita ja -menetelmiä. Vastuualueiden yhteistyöllä, suunnittelulla, tietojen vaihdolla ja hyvien käytäntöjen levittämisellä varmistetaan valvonnan tasalaatuisuutta ja kehittämistä.

Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä tukevat vaikuttavasti ja tehokkaasti työsuojelun vastuualueiden toimintaa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työsuojelun vastuualueilla varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittuminen. Työsuojelun vastuualueilla on käytössä valvontaa tukeva koulutusjärjestelmä ja verkko-oppimista kehitetään edelleen. Henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammattitaidon ylläpitämistä tuetaan ja työhyvinvoinnista huolehditaan. Erityisosaamista kehitetään ja hyödynnetään tehokkaammin valtakunnallisesti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta sekä harmaan talouden selvityksiköistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	28 323	25 712	26 301
Bruttotulot	154	130	130
Nettomenot	28 169	25 582	25 171
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 477		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 757		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vera-tietojärjestelmän määräaikaisen lisärahoituksen vähennys	-100
Viranomaisten välisen tietojen vaihdon edistäminen, harmaan talouden torjunta	50
Palkkaliukumasäästö	-112
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-249
Yhteensä	-411

2017 talousarvio	25 171 000
2016 talousarvio	25 582 000
2015 tilinpäätös	27 449 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 564 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen
- 2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen
- 3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen tavoitteena on kansalaisen oikeusturvan ja kuolinsyyn oikeellisuuden varmistaminen. Tavoite on, että oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten määrä on enintään 20 % kaikista vainajista. Kuolemansyyn selvittämisen lainsäädännöstä on käynnissä kokonaisuudistuksen valmistelu, ja työn yhteydessä tarkastellaan myös oikeuslääkinnän kustannusrakennetta. Tavoitteena on edelleen yhteis-

työn lisääminen palvelujärjestelmän, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja poliisitoimen välillä oikeuslääketieteellisessä kuolemansyyntä selvittämistoiminnassa.

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Menot (1 000 euroa)	11 062	8 564	8 564
Oikeustieteellisten avausten määrä, kpl	8 835	8 700	8 600

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä			0
2017 talousarvio			8 564 000
2016 talousarvio			8 564 000
2015 tilinpäätös			11 061 819

87. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarvioista.

2017 talousarvio	—
2016 talousarvio	1 000 000

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoista, valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin sekä hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tukevien kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hallinnonalan tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveyspolitiikan erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä.

Vaikutavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana on ministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja sekä hallitusohjelman painotukset. Hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta, tietotuotanto sekä tiedonvälitys kohdistuvat hallituskauden strategisista tavoitteista seuraaviin:

- terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet
- eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteisissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän
- lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet
- ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu
- sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä
- sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi.

Lisäksi painotetaan terveyden edistämistä, varhaista tukea ja ennaltaehkäisevää työtä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden edistämisen osa-alueella kiinnitetään huomiota kansantautien vaaratekijöiden vähentämiseen, tapaturmien ehkäisemiseen ja terveyttä tukevien olosuhteiden luomiseen. Erityisesti tavoitteena on tupakoinnin, alkoholin käytön ja ylipainoisuuden hallinta (momentti 33.03.04 ja momentti 33.03.50).

Varmistaen työelämän hyvinvointia sekä fyysistä ja psyykkistä terveyttä, pyritään lisäämään työn mielekkyyttä. Myös työelämän tasa-arvon varmistaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kohteita (momentti 33.03.50).

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ehkäisevä näkökulma on ensisijainen toimintamalli. Lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin puututaan uusilla malleilla, pitkäaikaistyöttömyys torjutaan ja suurimmassa köyhyysriskissä olevien toimeentulo turvataan (momentti 33.03.04 ja momentti 33.03.50).

Toimiva palvelujärjestelmä ja osaava ja riittävä työvoima luovat pohjan laadukkaille palveluille. Erityisenä haasteena on peruspalveluiden ja ikääntyvän väestön palvelujen turvaaminen. Apuna tulee olla uuden teknologian laajamittainen hyväksikäyttö ja kehittäminen (momentti 33.03.04).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteitä kohdistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen.

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 752 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksista, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen

- 3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoito -suositusten laadintaan, syöpärekisterin tekniseen ylläpitoon Suomen Syöpäyhdistys ry:lle, näkövammarekisterin tekniseen ylläpitoon Näkövammaisten Keskusliitto ry:lle sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 4) Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien menojen maksamiseen
- 5) koulutusneuvolatoiminnasta kunnille maksettavien korvausten maksamiseen
- 6) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen
- 7) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin
- 8) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan liittyviin hankkeisiin
- 9) sosiaali- ja terveydenhuollon uutta palvelujärjestelmää (sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa annetun tehtävän hoitamiseksi) varten perustettavan uuden palvelujärjestelmän ohjauksen ja arvioinnin tietopohjatoiminnon menoihin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. Laitos toteuttaa tehtäväänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnan perusta on laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Laitoksen strategisissa päälinjauksissa tavoitteina ovat uudistuminen, tietoaineiston tehokas käyttöönotto, ennakointi, priorisointi ja työyhteisöön panostaminen.

Laitoksen toiminnassa korostuu asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämässä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen tavoite tietovarantojen kehittämisestä ja niiden käytön helpottamisesta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen voimavarojen supistuminen edellyttää laitokselta strategista uudistumista. Laitoksen budjettirahoitus vähenee 10 % vuonna 2017. Vähennys perustuu valtion tutkimuslaitosuudistukseen sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle kohdennettuihin tutkimustoiminnan leikkauksiin. Laitoksen rahoituksen leikkaukset alkoivat jo vuonna 2014 ja edellä mainittujen päätösten mukaisesti tulisivat jatkumaan vuoteen 2019 asti suurina. Yhteensä leikkaukset vähentäisivät rahoitusta n. 31 %. Palkka- ja hintatason nousu huomioiden todellinen voimavarojen vähennys tulee olemaan vielä suurempi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Voimavarojen supistuessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tarkistaa toimintaansa siten, että hallitusohjelman toimeenpanoon ja asiantuntija- ja viranomaistehtävien hoitoon liittyvät riskit minimoidaan. Leikkaukset kohdistetaan strategian mukaisesti. Ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Laitoksen tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. Laitoksen tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus ja palvelevat asiakkaiden tietotarpeita. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee laitoksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistumista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on tarkoituksenmukainen.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää ja uudistaa osaamispäähänsä. Laitoksen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtaminen on korkeatasoista ja kannustavaa. Henkilöstön kokemus työhyvinvointi kasvaa edelleen ja työnantajakuva paranee. Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten ja muiden yhteishankkeiden maksuosuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot, muut maksullisen toiminnan myyntitulot, kuten rojalitit ja vastaavat sekä tekijänoikeustulot ja saadut lahjoitusvarat ja sponsoritulot.

Määrärahasta on varattu 350 000 euroa Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	89 906	84 328	79 052
Bruttotulot	26 272	28 100	28 300
Nettomenot	63 634	56 228	50 752
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 070		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 849		

THL:n maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot,			
— suoritteiden myyntituotot	6 372	7 600	7 800
Tuotot yhteensä	6 372	7 600	7 800
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	99	100	100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 587	5 550	5 700
— osuus yhteiskustannuksista	1 423	1 900	1 950
Kustannukset yhteensä	6 010	7 450	7 650
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	362	150	150
Kustannusvastaavuus, %	106	102	102

THL:n yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015 toteutuma	2016 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	12 342	12 500	12 500
— EU:lta saatava rahoitus	2 900	2 900	2 900
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	603	500	500
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	4 732	4 600	4 600
Tuotot yhteensä	20 577	20 500	20 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	23 400	23 300	23 300
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-2 823	-2 800	-2 800
Omarahoitusosuus, %	12	12	12

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja htv:t osastoittain

	2015		2016		2017	
	Tp	htv	arvio	htv	tavoite	htv
Hyvinvointi	15 068	165	14 157	148	13 247	148
Terveys	20 649	208	19 403	186	18 154	186
Infektiotaudit	9 584	99	9 004	88	8 426	88
Terveydensuojelu	11 502	130	10 807	116	10 113	116
Järjestelmät	11 317	113	10 488	101	9 961	101
Valtionpalvelut	6 596	70	6 197	63	5 798	63
Tietopalvelut	15 190	166	14 272	149	13 353	149
Yhteensä	89 906	951	84 328	851	79 052	851

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rikosuhripäivystyksen toimintaan ja 24/7 -tukupuhelimeen (siirto momentilta 25.01.50.)	157
Sektoritutkimussäästö	-2 000
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-60
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-30
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	98
Palkkaliukumasäästö	-213
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-2 348
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-249
Toimintameno säästö (HO 2015)	-430
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-401
Yhteensä	-5 476

2017 talousarvio	50 752 000
2016 I lisätalousarvio	145 000
2016 talousarvio	56 228 000
2015 tilinpäätös	60 412 000

25. Kansallinen genomikeskus ja kansallinen syöpäkeskus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansallisen genomikeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) julkisten biopankkien toimintojen yhtenäistämistä ja yhteisen toimijan valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) kansallisen syöpäkeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) hankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien valtionavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, korkeakouluille ja yleishyödyllisille yhteisöille.

Määrärahaa saa käyttää enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman työllisyyttä ja kilpailukykyä koskevaa strategista tavoitetta vuosina 2016–2018 tukevan kärkihankkeen 1 (Kilpailukykyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla) yhteydessä on päätetty toteuttaa toimenpide: Tehdään Suomesta genomitiedon hyödyntämisen edelläkävijämaa. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimenpiteen valmistelusta ja toimeenpanosta yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja muiden toimijoiden (sairaanhoitopiirit, korkeakoulut, asiantuntijalaitokset) kanssa.

Toimenpiteen tavoitteet ovat seuraavat:

- Suomeen perustetaan genomikeskus, jolla tavoitellaan Suomen kehittymistä edelläkävijämaaksi ja kansainvälisesti halutuksi yhteistyökumppaniksi genomitietoa hyödyntävälle terveydenhuollolle, huippututkimukselle ja globaalille liiketoiminnalle
- tehostetaan julkisten biopankkien toimintoja yhtenäistämällä toimintatavat ja varmistetaan tehokas yhteistyö genomikeskuksen kanssa
- perustetaan kansallinen syöpäkeskus.

Toimenpiteen toteuttamiseen kohdennetaan yhteensä 17 milj. euroa vuosina 2017—2020.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Genomikeskuksen perustamiskustannukset	3 300
Julkisten biopankkien toiminnan yhtenäistäminen	1 000
Kansallisen syöpäkeskuksen perustamiskustannukset	1 500
Yhteensä	5 800

2017 talousarvio 5 800 000

31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 56 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaprosessien uudistamiseen hallituksen strategisten tavoitteiden mukaisesti mm. palvelusetelikokeilulla ja perustulokokeilulla sekä asiakkaan osallistumista tukevilla toimenpiteillä
- 2) selvityksen tekemiseen asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisesta kotimaisissa ja kansainvälisissä tilanteissa sekä tästä aiheutuviin toimenpiteisiin
- 3) terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja eriarvoisuuden vähentämiseen muuttamalla arkiympäristöjä hyvinvointia ja terveyttä tukevia elämäntapoja mahdollistaviksi
- 4) lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman toteuttamiseen mm. luomalla alueelliset osaamis- ja tukikeskukset erityisen tuen ja avun tarpeessa oleville, vaikeasti oireileville lapsille ja nuorille
- 5) ikäihmisten hoidon ja kaiken ikäisten omaishoidon uuden toimintamallin kehittämiseen mm. kuntakokeiluilla ja avustuksilla
- 6) osatyökykyisten henkilöiden työelämään pääsyn tukemiseen
- 7) hankkeiden toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen, toimeenpanoa tukevien tutkimus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeiden sekä käynnistämisyhteistyön maksamiseen sekä toimeenpanoon liittyvien valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, kansaneläkelaitokselle, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille
- 8) hankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 9) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin.

Selvitysosa: Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tuetaan viidellä kärkihankkeella vuosina 2016—2018. Hyvinvointi ja terveys -kärkihankkeiden toteuttamiseen osoitetaan yhteensä 130 milj. euroa, josta 56,0 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2017. Kärkihankkeet sisältävät muun muassa palveluseteli- ja perustulokokeilut sekä asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisen arvioinnin.

Kärkihankkeiden tavoitteet ovat seuraavat:

- palvelut asiakaslähtöisiksi: asiakaslähtöiset, omatoimisuutta tukevat toimintaprosessit sosiaali- ja terveydenhuollossa ja tarkoituksenmukainen sosiaaliturva
- edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta: lisätään terveitä elämäntapoja, kuten liikuntaa, ja vahvistetaan mielenterveyttä jokaisen suomalaisen arjessa sekä loivennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja
- lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma: nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut
- kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa: iäkkäille sekä omais- ja perhehoitajille nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoitut ja kustannuksia alentavat palvelut
- osatyökykyisille väyliä työhön: lisätään merkittävästi osatyökykyisten työssä pysymistä ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Palvelut asiakaslähtöisiksi	17 000
Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta	3 500
Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma	17 000
Kehitetään ikäihmisten hoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa	11 500

Osatyökykyisille väyliä työhön	7 000
Yhteensä	56 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	32 500
Yhteensä	32 500

2017 talousarvio	56 000 000
2016 I lisätalousarvio	6 800 000
2016 talousarvio	23 500 000

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 222 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että Senaatti-kiinteistöille maksettavan toimitilan vuokraa ja arvonlisäveroa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 14 500 000 euroa ja muihin menoihin 8 372 000 euroa ja työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuviin menoihin 350 000 euroa.

Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos on tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka edistää työn terveellisyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Sosiaali- ja terveysministeriön Työterveyslaitokselle osoittamat tavoitteet vuodelle 2017 noudattavat sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa sekä hallitusohjelmaa. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa, joka laaditaan nelivuotiskaudeksi. Sosiaali- ja terveysministeriön strategian mukaisesti Työterveyslaitos toteuttaa seuraavia sisältöjä:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Hyvinvoinnille vahva perusta - pidempiä uria työhyvinvoinnilla -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

- työurien pidentämiseen ja työelämän laadun kehittämiseen, työhön osallisuuden lisäämiseen ja eriarvoisuuden vähentämiseen työelämässä
- työkyvyttömyyden ja sairauspoissaolojen vähentämiseen erityisesti mielenterveyshäiriöt ja tuki- ja liikuntaelinsairaudet

- työelämän laadun edistämiseen (verkostoituminen ja pientyöpaikkojen tarpeiden huomioiminen)
- työhyvinvoinnin kehittämiseen muuttuvassa työelämässä

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin - uudet palvelujen rakenteet ja toimintatavat - linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja työterveyshuollon vaikuttavuuden parantamiseen:

- työterveysyhteistyön edistämiseen
- työterveyshuollon henkilöstön osaamisen kehittämiseen
- yksilöllisen työkyvyn tukeen työterveyshuollossa
- työterveyshuollon laatujärjestelmien kehittämiseen
- työterveyshuollon toiminnan kehittämiseen osana sote-uudistusta

Elinympäristö tukemaan hyvinvointia --varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja työympäristöjen turvallisuuden varmistamiseen:

- kemiallisten riskien hallintaan kriisitilanteissa
- ympäristöherkkyy verkoston toimintaan
- hyvinvointia ja tuottavuutta edistävän sisäympäristön varmistamiseen toimitilojen rakentamisessa
- uusien teknologioiden mm. nanoteknologian turvallisuuden edistämiseen työympäristössä

Hallitusohjelman kärkihankkeiden mukaisesti Työterveyslaitos toteuttaa seuraavia sisältöjä:
Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta:

- tukee työterveyshuoltoja palvelujen räätälöinnissä, kehittää laatuportaalit, työterveysyhteistyötä ja PK-yritysten työhyvinvoinnin kehittämistä (PIRA ja eSYTY)
- kehittää työterveyshuollon osaamista
- kokoaa työelämän tietovarantoja
- tukee rakennusterveysohjelmaa, työoloja ja työsuojelua

Osatyökykyisille tie työelämään:

- edistää osapuolten osaamista osatyökykyisten työllistymisen tukemisessa
- kehittää palvelujärjestelmää ja tukitoimia osatyökykyisten ja työttömien työllistymisen tukemiseksi

Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen, otetaan käyttöön kokeilukulttuuri:

- kehittää työterveyshuollon vaikuttavuutta työpaikoilla
- toimeenpanee Työelämä 2020 -hanketta ja tiivistää verkostoyhteistyötä
- kehittää johtamista

Rakennepoliittiset uudistukset: Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

- osallistuu työterveyshuollon rooliin ja tehtävän määrittelyyn
- tukee alueellisia toimijoita yhteistyökäytännöissä
- seuraa sote-henkilöstön hyvinvointia

Digitalisaatio

- palvelujen digitalisointi
- työterveys- ja turvallisuusasioiden yhden luukun toimintamalli
- Yritys Suomi-yhteistyö
- verkostomaisen yhteistyön arviointi

Osaaminen ja koulutus, nopeutetaan siirtymistä työelämään ja nuorisotakuuta yhteistakuun suuntaan

- osallistuu nuorten työelämään kiinnittämiseen tarjoamalla vaikuttaviksi osoitettuja malleja

Henkisten voimavarojen hallinta

Työterveyslaitos sopeuttaa henkilövoimavarojaan ottaen huomioon toiminnan rahoitusmahdollisuudet. Työterveyslaitos toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymän (SOTERKO) kanssa yhteistyössä ja tehostaa kumppanuus- ja asiakasyhteistyötään osaamisen laadun ja hyödyntämisen parantamiseksi.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työterveyslaitoksen määrälliset suoritteet

	2015 toteuma	2016 tavoite	2017 tavoite
Tieteelliset julkaisut	326	300	300
Yleistajuiset julkaisut	225	250	250
Verkkosivuilla kävijöiden lkm/kk	141 000	140 000	150 000
Asiantuntijapalvelutyöpäivät	48 200	56 000	49 000
Työympäristön mittaukset ja analyysit	61 700	60 000	60 000
Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset	1 903	2 300	2 300
Koulutettavapäivät	24 639	24 000	24 000

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 50 002 000 euroa, myönnetään valtionapua 23 222 000 euroa. Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2017 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2014—2016 (1 000 euroa)

	2015 tot.	Menot		Oma rahoitus			Valtionapu		
		2016 arvio	2017 arvio	2015 tot.	2016 arvio	2017 arvio	2015 tot.	2016 arvio	2017 arvio
Osaamiskeskus									
Tiedolla vaikuttaminen	7 547			960			6 527		
Ratkaisujen kehittäminen	18 149			8 239			9 910		
Asiakasratkaisut	20 007			18 453			1 554		
Osaamiskeskukset	16 236			1 350			14 886		
Tutkimus		17 550	16 820		7 950	7 850		9 600	8 970
Asiantuntijatyö		8 180	7 900		600	600		7 580	7 300
Sisäinen toiminta		6 650	6 300		100	100		6 550	6 200
Koulutus ja palvelu		19 800	19 002		18 250	18 250		1 550	752
Yhteensä	61 939	52 180	50 022	29 002	26 900	26 800	32 937	25 280	23 222
Rahoitusosuus %				47	52	54	53	48	46

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkatarkistusten huomioiminen	150
Sektoritutkimussäästö	-900
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-1 308
Yhteensä	-2 058
2017 talousarvio	23 222 000
2016 talousarvio	25 280 000
2015 tilinpäätös	33 287 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 072 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen
- 2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein
- 3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 4) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 5) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 6) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen
- 7) hankkeiden tarkastuksista ja valvonnoista aiheutuviin menoihin
- 8) sosiaali- ja terveydenhuollon nuorten palvelujen toimintaprosessien uudistamiseen nuorisotakuun mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteentoimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnon alan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa, mm. toteuttamalla kansalaisten terveystietoverkkopalvelu.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin kolme viidesosaa ja kulutusmenojen osuudeksi kaksi viidesosaa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta, sekä niille asetetuista tavoitteista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-2 300
Matalatuottavuuden työ, osatyökykyisten toimenpideohjelma sekä kannustinloukkujen purkaminen; toimintakonseptin toimeenpanon poisto	-100
Tasokorotus; tuottavuusmomentin 33.01.21. lakkauttaminen	300
Toimintamenoasäästö (HO 2015)	-390
Yhteensä	-2 490

2017 talousarvio	3 072 000
2016 talousarvio	5 562 000
2015 tilinpäätös	7 562 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatustuesta, tulkkauspalvelujen järjestämisestä ja perustoimeentulotuesta sekä Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista.

Äitiysavustuksen, adoptiotuen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto.

Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaisissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille ETY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin menoihin.

Yleinen asumistuki perustuu kokonaisvuokraan ja lineaarisen omavastuun määrittelyyn. Asumistuella edistetään kohutuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaisissa (580/2008).

Tulkkauspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota vaikeasti kuulovammaisille, kuulo- ja näkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkauspalvelut. Järjestäminen koskee työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettavaa tulkkausta.

Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksatus siirtyy v. 2017 alusta lähtien Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Momentilta 33.10.57 suoritetaan Kansaneläkelaitokselle ennakot etuuden maksatusta varten. Kuntien osuus perustoimeentulotuen menoista on 50 % ja se huomioidaan vähennyksenä kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määrittävään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2015—2017

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Äitiysavustus			
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	55 820	57 400	57 600
Äitiysavustuksen määrä euroa	140	140	140
Kansainvälinen adoptio			
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	85	100	130
Lapsilisät			
Lapsia joulukuussa	1 007 138	1 009 300	1 012 400
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	189 712	184 000	184 300
Lapsilisää saavia perheitä joulukuussa	552 509	552 700	553 700
Lapsilisien määrät euroa/kk			
1. lapsi	104,19	95,75	95,75
2. lapsi	115,13	105,80	105,80
3. lapsi	146,91	135,01	135,01
4. lapsi	168,27	154,64	154,64
5. jne. lapsi	189,63	174,27	174,27
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	48,55	48,55	48,55
Ulkomailla asuville korvattava lasten kotihoidon tuki			
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	408	450	450
Sotilasavustus			
Avustuksen piirissä olevien henkilöiden lukumäärä	9 296	9 200	9 100
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	310	347	359
Yleinen asumistuki			
Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia)	246 358	265 400	261 600
Tukea saavia lapsiperheitä, joista	64 380	64 500	71 000
— yksinhuoltajia	54 848	55 100	56 500
Työttömiä ruokakuntia ¹⁾	151 651	150 200	150 400
Keskimääräinen tuki euroa/kk	330	329	338
Vuokra-asunnossa asuvat asumistuen saajat			
— keskivuokra euroa/m ² /kk	10,8	11,14	11,48

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
— keskipinta-ala m ²	55,2	55,0	55,0
Vuokra-asunnossa asuvien asumistuen saajien asumismeno-osuus asumistukituloista (%)			
— ilman asumistukea	57,0	57,4	57,6
— asumistuen jälkeen	25,4	26,0	26,4
— asumistuen osuus keskimääräisestä vuokrasta (%)	55,4	54,0	54,0
Elatustuki			
Elatustukea saaneet lapset (tilanne 31.12.), joille elatustuki maksettu	107 407	110 800	113 400
— täysimääräisenä	84 327	88 700	91 900
— elatusapua täydentävänä tai muutoin alennettuna	24 095	23 500	22 600
Täysi elatustuki euroa/kk	151,85	155,17	156,09
Tulkkaukspalvelut			
Tulkkaukspalveluun oikeutettuja	5 690	5 800	6 000
Perustoimeentulotuki			
Saajia vuoden aikana	350 000	350 000	494 600
Kotitalouksia vuoden aikana	235 000	235 000	320 800

¹⁾ Tuensaaja tai ainakin toinen puolisoista työtön.

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen

2) tuen maksamiseen kansainvälisestä adoptiosta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen rahamäärä vuonna 2017 on 140 euroa. Äitiysavustus suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi.

Äitiysavustus suoritetaan vuonna 2017 arviolta 57 600 lapsesta. Äitiysavustuksen ottaa noin 65 % siihen oikeutetuista äideistä äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan adoptiovanhemmalle valtion varoista. Tuen suuruus on 1 900, 3 000, 3 800 tai 4 500 euroa lapsen lähtömaan mukaan. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista. Vuonna 2017 tuen saajia arvioidaan olevan 130.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 10 100 000 euroa äitiysavustusten ja 600 000 euroa kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-600
Yhteensä	-600

2017 talousarvio	10 700 000
2016 talousarvio	11 300 000
2015 tilinpäätös	10 320 000

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 378 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2017 keskimäärin 1 012 400 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 184 300. Lapsilisiä saavia perheitä arvioidaan vuonna 2017 olevan noin 553 700. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna.

Turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuosittain 10 000, joista 35 %:n oletetaan saavan oleskeluluvan. Tästä johdun määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 900 000 euroa perheen yhdistäminen mukaan lukien.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 000 000 euroa ICT -direktiivin toimeenpanoon liittyen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen eräksi avioliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi siten, että sosiaaliturvalainsäädäntöä muutetaan sukupuolineutraalin avio- ja avioliiton edellyttämällä tavalla. Muutos koskee momenteja 33.10.51, 33.10.53, 33.10.54, 33.10.55, 33.10.57, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.30.60 ja 33.40.60. Kustannusvaikutus momentille on vähäinen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 11 700 000 euroa indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen. Indeksisidonnaisten menojen säästö koskee momenteja 33.10.51, 33.10.53, 33.10.54, 33.10.57, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.20.55, 33.20.56, 33.30.60, 33.40.60 ja 33.50.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-11 700
Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden aiheuttamat kustannukset	6 900
Yhteensä	-4 800

2017 talousarvio	1 378 200 000
2016 talousarvio	1 383 000 000
2015 tilinpäätös	1 377 800 000

52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2017 kuukausittain keskimäärin 450 perheelle.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 300 000 euroa ICT -direktiivin toimeenpanoon liittyen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ICT -direktiivi	1 300
Yhteensä	1 300
2017 talousarvio	4 600 000
2016 talousarvio	3 300 000
2015 tilinpäätös	2 903 745

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2017 olevan 9 100 henkilöä. Avustuksen saajista on varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten omaisia noin 5,5 % vuosittain. Perusavustusten määrä omaisille on vuositasolla yhteensä noin 1 400 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen kansaneläkkeen ja muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista sekä laeiksi kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta siten, että kansaneläkeindeksi jäädytetään vuosille 2017—2019 ja lisäksi kansaneläkeindeksin pistelukua alennetaan 0,85 prosenttia. Indeksisidonnaisten menojen säästön toteuttaminen kansaneläkeindeksin pistelukua laskemalla koskee momenteja 33.10.53, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.20.55, 33.20.56, 33.30.60, osittain 33.40.60 ja 33.50.50. Vaikutus momentille on vähäinen.

Sukupuolineutraalin avioliittolain vaikutus momentille on vähäinen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 400
Yhteensä	-1 400
2017 talousarvio	17 000 000
2016 talousarvio	18 400 000
2015 tilinpäätös	17 100 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 165 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa perusteena on yleisestä asumistuesta annetun lain mukainen asumistuen tarve. Asumistuen tarpeeseen vaikuttavat tuensaajien lukumäärässä sekä tuensaajien asumismenoissa ja tuloissa tapahtuvat muutokset.

Yleistä asumistukea saavia arvioidaan olevan vuoden 2016 lopussa 265 000 ja vuoden 2017 lopussa 261 000. Keskimääräisen tuen arvioidaan olevan yleisessä asumistuessa vuonna 2016 329 euroa ja vuonna 2017 338 euroa. Vuodesta 2017 alkaen keskimääräisen tuen arvioidaan nousevan n. 10 eurolla vuosittain johtuen vuokrien korotuksista.

Turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuosittain 10 000, joista 35 %:n oletetaan saavan oleskeluluvan. Tästä johtuen määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 50 800 000 euroa perheenyhdistäminen mukaan lukien.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 9 500 000 euroa indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Sukupuolineutraalin avioliittolain vaikutus momentille on vähäinen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asumistuen perusteiden tarkistamisen tarkennettu säästövaikutus	-4 000
Indeksisidonnaisten menojen säästö	-9 500
Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden aiheuttama kustannus	50 800
Tarvearvion muutos	85 900
Yhteensä	123 200

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	1 165 300 000
2016 talousarvio	1 042 100 000
2015 tilinpäätös	924 300 000

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 213 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden aikana yhteensä maksettu elatustuki. Elatustuen takautumissaatavat ja takaisinperintäsaatavat tuloutetaan momentille 12.33.98. Näitä arvioidaan olevan noin 66 300 000 euroa. Elatustuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2017 lopussa noin 113 400. Määrärahat eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa, jonka kanssa Kansaneläkelaitos tekee erillissopimuksen elatustuen maksamisesta.

Sukupuolineutraalin avioliittolain vaikutus momentille on vähäinen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-800
Yhteensä	-800

2017 talousarvio	213 300 000
2016 talousarvio	214 100 000
2015 tilinpäätös	202 277 532

56. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos. Tulkkauspalveluun oikeutettuja henkilöitä arvioidaan vuonna 2017 olevan noin 6 000.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	3 000
Yhteensä	3 000

2017 talousarvio	47 800 000
2016 talousarvio	44 800 000
2015 tilinpäätös	41 499 900

57. (33.60.35) Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 830 238 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisten ennakoiden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

Selvitysosa: Perustoimeentulotukea saavia kotitalouksia arvioidaan vuonna 2017 olevan noin 320 800.

Toimeentulotuen perusosan suuruus määritellään toimeentulotukilain (1412/1997) 9 §:ssä, jonka mukaan perusosan määriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Perusosan suuruus vuonna 2016 on yksinasuvan aikuisen osalta 485,50 euroa kuukaudessa. Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta (815/2014) tulee voimaan 1.1.2017. Lain mukaan perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirretään Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Kuntien osuus perustoimeentulotuesta vähennetään niiden peruspalveluiden valtionosuudesta. Toimeentulotuen täydentävä ja ehkäisevä osa säilyvät edelleen kuntien hoidettavana.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 7 000 000 euroa indeksisidonnaisten menojen säästöä johtuen.

Sukupuolineutraalin avioliittolain vaikutus momentille on vähäinen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkeläisten asumistuen ja yleisen asumistuen yhdistämisen peruuntuminen	-7 000
Indeksisidonnaisten menojen säästö	7 000
Indeksitarkistuksen peruuntuminen	1 423
Lapsilisän indeksisidonnaisuuden poisto	1 300

Perustoimeentulotuen maksatuksen siirto Kelan hoidettavaksi	478 617
Tarvearvion muutos	18 051
Yhteensä	499 391

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

Momentti on siirretty ja sen nimike on muutettu.

2017 talousarvio	830 238 000
2016 talousarvio	330 847 000
2015 tilinpäätös	326 060 738

60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 346 747 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 2) sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 10 §:n mukaisten sairausvakuutusrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvien toimintakulujen valtion osuuden maksamiseen
- 3) kansaneläkelain (568/2007) 98 §:n, takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 36 §:n, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n, rintamasotilaseläkelain (119/1977) 15 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) 9 §:n mukaisten kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 4) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 27 §:n mukaisen yhteispisteen toimintakuluihin.

Selvitysosa: Sosiaaliturvarahastojen osuudet Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyvät Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 f §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on arviolta 41,8 %, sairausvakuutusrahaston osuus 42,04 % ja kansaneläkerahaston osuus 16,16 % vuonna 2017. Valtio rahoittaa noin kolmanneksen sairausvakuutusrahaston toimintakuluista.

Maksullisen EU -vammaiskortin käyttöönoton valmistelu käynnistetään.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta siten, että Kelan toimihenkilöiden eläkkeiden eläkevastuun vähimmäistasoa alennetaan asteittain. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 6 500 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut	144 261 000
Sairausvakuutusrahaston toimintakulut	145 613 000
Kansaneläkerahaston toimintakulut	55 973 000
Yhteispisteen toimintakulut	700 000
EU:n sähköinen tiedonvaihto	200 000
Yhteensä	346 747 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kelan eläkevastuun vähimmäistason alentaminen	-6 500
Kelan toimintakulut toimeentulotuen siirrosta	26 450
Pysyvä toimintamenoäästö	-5 000
Tarvearvion muutos	12 316
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	1
Yhteensä	27 267
2017 talousarvio	346 747 000
2016 talousarvio	319 480 000
2015 tilinpäätös	152 300 000

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen, joka edellyttää 26 viikon työhistoriaa. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA -maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysturvaa on kehitetty siten, että se tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Ansio-osaa maksetaan korotettuna työllistymistä edistävien toimien ajalta. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi kulukorvausta. Työllistymisen edistämiseksi työttömyysturvassa on 300 euron suojaosa.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä on edistetty nostamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 61 vuoteen vuonna 1957 tai sen jälkeen syntyneillä.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkatessa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi.

Toiminnan laajuus 2014—2017

	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Työttömyysaste (%)	8,7	9,4	9,3	9,0
Kuntouttava työtoiminta				
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	19 000	21 000	35 000	35 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	120	125	90	70
Ansiopäiväraha				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	153 938	169 714	164 000	154 600
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	39,7	42,8	42,3	39,9
— työttömyysajalta	35,8	38,9	38,4	36,1
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	4,0	3,9	3,8	3,8
Keskimääräinen päiväraha (€pv)	68,1	66,9	66,6	66,6
Peruspäiväraha				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	34 444	38 800	41 000	39 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	8,8	10,2	10,8	10,2
— työttömyysajalta	7,6	9,0	9,4	8,9
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	1,2	1,0	1,1	1,0
Keskimääräinen päiväraha (€pv)	33,8	33,5	33,3	33,3
Työmarkkinatuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	175 382	187 600	197 000	193 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	45,7	49,0	51,2	50,1
— työttömyysajalta	29,7	35,9	37,5	36,7
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	10,9	13,1	13,7	13,4
Keskimääräinen työmarkkinatuki (€pv)	35,8	35,7	35,6	35,6
Aikuiskoulutustuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	7 860	8 877	10 742	10 800
Keskimäärin maksettu etuus (€kk)	1 482	1 495	1 495	1 495
Vuorottelukorvaus				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	8 203	6 672	6 429	3 788
Korvauspäiviä ansioturvassa, milj. kpl	2,1	1,9	1,7	1,1
Korvauspäiviä perusturvassa, milj. kpl	0,02	0,01	0,01	0,01
Keskimääräinen korvaus ansioturvassa (€pv)	58,0	58,7	59,8	59,8
Keskimääräinen korvaus perusturvassa (€pv)	23,5	24,4	24,3	24,3

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Kunnalle maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Toiminnan piirissä ovat pitkään työttömänä olleet työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavat henkilöt, joille kunta järjestää työllistymisen edistämiseksi kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2017 noin 35 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 70 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään neljältä päivältä viikossa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-4 944
Yhteensä	-4 944
2017 talousarvio	26 840 000
2016 talousarvio	31 784 000
2015 tilinpäätös	22 893 407

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 053 810 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalain (603/1984) on säädetty valtion osuudesta
- 2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettujen kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti
- 3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää enintään 56 200 000 euroa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työttömyyspäivärahan valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 % kuitenkin siten, että ansioturvan korotusosat ja muutosturvalisät Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 9 000 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laskeamisesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen työttömyysturvalain muuttamisesta 1.1.2017 lukien siten, että työttömyyspäivärahan enimmäisaika lyhenee 400 päivään alle 58 vuotta täyttäneiltä, omavastuu-aikaa pidentetään kahdella päivällä 7 päivään, aktiiviajan korotusosia pienennetään ja pitkän työuran johdosta maksettavista korotusosista luovutaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 14 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 210 000 euroa sukupuolineutraalista avioliittolaista joutu-

Viitaten momentin 32.30.51 selvitysosaan, määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 33 100 000 euroa palkkatukien rahoitukseen osoitettujen perusosan suuruutta vastaavien määrärahojen siirtona työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta sekä vähennyksenä 10 500 000 euroa omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettujen kulukorvausten poistumisesta. Lisäksi palkkatukien ja starttirahojen rahoitukseen on osoitettu 23 100 000 euroa, joka vastaa palkkatukiin ja starttirahoihin suunniteltua lisäystä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	847 110 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	101 000 000
Palkkatuet ja starttirahat	56 200 000
Kulukorvaukset	39 500 000
Valtionosuus hallintokuluihin	10 000 000
Yhteensä	1 053 810 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-9 000
Omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettavien kulukorvausten poistuminen	-10 500
Omaavastuuajan pidentäminen kahdella päivällä	-14 000
Palkkatukien ja starttirahojen lisäys	23 000
Palkkatukien ja starttirahojen siirto TEM:stä	33 200
Sukupuolineutraali avioliittolaki voimaan 1.3.2017	210
Tarvearvion muutos	-33 000
Työttömyyspäivärahojen vähennys	-23 100
Yhteensä	-33 190

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	1 053 810 000
2016 talousarvio	1 087 000 000
2015 tilinpäätös	1 083 356 791

51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 177 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta.

Määrärahaa saa käyttää myös valtioiden välisten kustannusten korvaamiseen kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta toiseen EU-jäsenvaltioon tilanteessa, jossa henkilö ei täytä kansallisen lainsäädännön työttömyysetuuksien edellytyksiä.

Määrärahaa saa käyttää enintään 23 100 000 euroa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työttömyyspäivärahan valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha, siihen liittyvä lapsikorotus, palvelujen ajalta maksettavat korotusosat ja muutosturvalisät rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa työttömyysajalta maksetut korotusosat. Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä, tilitetään Kansaneläkelaitokselle.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 000 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laske-
misesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan työttömyysturvan omavastuuajaa pidennetään 1.1.2017 alkaen kahdella päivällä 7 päivään. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 50 000 euroa sukupuolineutraalista avioliittolaista johtuen.

Viitaten momentin 32.30.51 selvitysosaan, määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 13 600 000 euroa palkkatukien rahoitukseen osoitettujen perusosan suuruutta vastaavien määrärahojen siirtona työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta sekä vähennyksenä 2 350 000 euroa omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettujen kulukorvausten poistumisesta. Lisäksi palkkatukien ja starttirahojen rahoitukseen on osoitettu 9 500 000 euroa, joka vastaa palkkatukiin ja starttirahoihin suunniteltua lisäystä.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	273 450 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	43 500 000
Palkkatuet ja starttirahat	23 100 000
Kulukorvaukset	8 250 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun osuus	-171 000 000
Yhteensä	177 300 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-2 000
Omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettavien kulukorvausten poistuminen	-2 350
Omavastuuajan pidentäminen kahdella päivällä	-2 000
Palkkatukien ja starttirahojen lisäys	9 500
Palkkatukien ja starttirahojen siirto TEM:stä	13 600
Sukupuolineutraali avioliittolaki voimaan 1.3.2017	50
Tarvearvion muutos	-44 000
Työttömyyspäivärahojen vähennys	-9 500
Yhteensä	-36 700

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	177 300 000
2016 talousarvio	214 000 000
2015 tilinpäätös	234 065 000

52. *Valtionosuus työmarkkinatuesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 567 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) perusteella maksettavan työmarkkinatuen, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää enintään 177 400 000 euroa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työmarkkinatuen valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Kuntien rahoitusosuus on 70 prosenttia työmarkkinatukea yli 1 000 päivää saaneiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen osalta. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 11 800 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laskeamisesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan työttömyysturvan omavastuu-aikaa pidennetään 1.1.2017 alkaen kahdella päivällä 7 päivään. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 240 000 euroa sukupuolineutraalista avioliittolaista johdantuen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysturvalain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta siten, että ulkomaalaislain perusteella oleskeluluvan Suomesta saaneille työttömille maksettaisiin 1.1.2017 lukien työmarkkinatuen sijasta kotoutumistukea enintään kolmen vuoden ajan. Kotoutumistuen suuruus olisi 90 prosenttia peruspäivärahan määrästä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 300 000 euroa.

Viitaten momentin 32.30.51 selvitysosaan, määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 104 300 000 euroa palkkatukien ja starttirahan rahoitukseen osoitettujen perusosan suuruutta vastaavien määrärahojen siirtona työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta sekä vähennyksenä 16 200 000 euroa omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettujen kulukorvausten poistumisesta. Lisäksi palkkatukien ja starttirahojen rahoitukseen on osoitettu 73 100 000 euroa, joka vastaa palkkatukiin ja starttirahoihin suunniteltua lisäystä. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 7 000 000 euroa nuorille työkokeilun ajalta maksettavista kulukorvauksista.

Turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuosittain 10 000, joista 35 %:n oletetaan saavan oleskeluluvan. Tästä joh-
tuen määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 111 900 000 euroa perheen yhdistäminen mukaan lu-
kien.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	1 402 640 000
— kuntien rahoitusosuus	-406 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	459 400 000
— kulukorvaukset	78 800 000
— korotusosa	32 300 000
Yhteensä	1 567 140 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-11 800
Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden aiheuttamat kustannukset	111 900
Omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettavien kulukorvausten poistuminen	-16 200
Omavastuuajan pidentäminen kahdella päivällä	-4 000
Palkkatukien ja starttirahan lisäys	73 100
Palkkatukien ja starttirahojen siirto TEM:stä	104 300
Palkkatukiin ja starttirahaan kohdennettu TEM:n 30 milj. euron lisäys, joka vähentää päivärahoja	-73 100
Sukupuolineutraali avioliittolaki voimaan 1.3.2017	240
Tarvearvion muutos	-14 000
Työkokeilun ajalta nuorille maksettava kulukorvaus	7 000
Ulkomaalaislain perusteella maksettava kotoutumistuki 1.1.2017 lukien	-4 300
Yhteensä	173 140

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	1 567 140 000
2016 talousarvio	1 394 000 000
2015 tilinpäätös	1 368 000 000

55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 48 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Jos aikuiskoulutustuki maksetaan soviteltuna valtio rahoittaa määrän, joka vastaa perusosan suhteellista osuutta täydestä aikuiskoulutustuesta. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa ansio-osan sekä Koulutusrahaston hallintokustannukset.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 700 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laskemisesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen aikuiskoulutustuesta annetun lain muuttamisesta kilpailukyky sopimuksen mukaisten muutosten toteuttamiseksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-700
Tarvearvion muutos	-6 000
Valtion rahoitusosuuden korvaaminen vastaavalla valtion lainalla	-35 000
Yhteensä	-41 700

2017 talousarvio	48 300 000
2016 talousarvio	90 000 000
2015 tilinpäätös	73 000 000

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Selvitysosa: Vuorottelukorvausmenot rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksettavista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Kassaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys on 20 vuotta, käyttö on sidottu lakisääteiseen vanhuuseläkeikään siten, että yläikäraja on vanhuuseläkkeen alaikäraja vähennettynä kolmella vuodella ja vuorotteluvapaan kesto on enintään 180 kalenteripäivää ja vuorottelukorvauksen enimmäismäärä on 70 prosenttia ansiopäivärahasta. Vuorottelusijaiseksi palkattavalta työttömältä edellytetään, että hän on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneen 14 kuukauden aikana.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laskemisesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-200
Tarvearvion muutos	-16 800
Yhteensä	-17 000

2017 talousarvio	26 000 000
2016 talousarvio	43 000 000
2015 tilinpäätös	49 008 833

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveystalv palveluja yksityiseltä sektorilta

kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenosta, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksia. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärin palkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2014—2017

	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Päivärahat				
Sairauspäivärahan saajat	304 573	292 706	291 600	291 600
Vanhempainpäivärahan saajat	158 434	162 921	162 600	163 200
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	57,42	57,50	56,80	57,20
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	63,62	64,45	64,90	65,50
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv)	23,92	24,02	23,92	23,93
Lääkkeet				
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	30 000	31 300	29 300	29 800
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	34,7	34,8	40,0	00,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	610,00	616,62	613,98	605,14
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	176 400	197 484	181 000	183 000
Sairaanhoitokorvaukset				
Vuonna 2015 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 20,4 %, hammaslääkärinpalkkioista 24,1 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 22,6 % sekä matkojen osalta 87,1 %.				

(28.) Kansallisen yhteyspisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2015 tilinpäätös 1 272 000

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 166 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusraetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen

2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen

3) rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) mukaisten korvausten maksamiseen.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 52 300 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 7 700 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteeseen.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitetaan vakuutettujen ja valtion yhtä suurella osuudella.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 0,1 % -osuuden vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvarainen kuntoutus jakaantuu yksilökohtaiseen kuntoutukseen, yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Vuonna 2017 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuina kaikilta vakuutetuilta peritään 1,25 % tuloista paitsi eläke- ja etuustulojen osalta kuitenkin 1,42 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi palkansaajilta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,71 %, yrittäjiltä sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,81 % ja työnantajilta sairausvakuutusmaksua 2,09 %.

Sairauspäivärahan määräytymisen tulorajoja ja korvausprosenttia muutetaan 1.1.2017 lukien siten, että työtulovakuutuksen kustannukset alenevat vuositasolla 25 000 000 euroa ja 18 000 000 euroa vuonna 2017, mutta eivät vaikuta valtion rahoitusosuuteen.

Naispuolisen työntekijän perhevapaista työnantajille aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasataan 1.4.2017 lukien 2 500 euron kertakorvauksella. Ehdotus lisää työtulovakuutuksen menoja vuositasolla 100 000 000 euroa ja 60 000 000 euroa vuonna 2017, joka rahoitetaan korottamalla työnantajien sairausvakuutusmaksua.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laskemisesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta siten, että nuorten kuntoutusrahaa sekä nuorille maksettavan ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusrahaa korotetaan takuueläkkeen tasolle sekä näiden kuntoutusrahojen yläkäräjä korotetaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 17 400 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.2017 lukien siten, että lääkekorvauksia alennetaan 134 000 000 eurolla. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 60 000 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain, maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n väliaikaista muuttamista annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta siten, että sairausvakuutuskorvauksen maksamista julkisissa tiloissa annettuun yksityiseen hoitoon jatketaan edelleen 31.12.2016 jälkeen. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 300 000 euroa ICT-direktiivin kansalliseen toimeenpanoon ja 4 200 000 euroa kausityöntekijädirektiivin kansalliseen toimeenpanoon liittyen 1.1.2017 lukien.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuosittain 10 000, joista 35 %:n oletetaan saavan oleskeluluvan. Tästä johdun määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 400 000 euroa perheen yhdistäminen mukaan lukien.

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2017 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot

<i>Työtulovakuutus</i>	
Sairauspäivärahat	833
Vanhempainpäivärahat	1 180
Mata-päivärahat	6
Kuntoutusrahat	112
Työterveyshuolto	346
Yrittäjien lisäpäivät	7
Rahaston 8 % osuus	0
Yhteensä	2 482

Sairaanhoitovakuutus

Lääkekorvaukset	1 254
Matkat	287
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	68
Lääkäripalkkiot	61
Hammaslääkäripalkkiot	64
Muut sairaanhoitokorvaukset	78
Kuntoutuspalvelut	370
Rahaston 8 % osuus	-4
Yhteensä	2 178
Menot yhteensä	4 660

Tulot

<i>Työtulovakuutuksen tuotot</i>	
Vakuutettujen maksut	596
Työnantajamaksut	1 664
Yrittäjien lisäpäivät	5
Valtion rahoitusosuus	159
Vuoden 2015 yli-/alijäämä	59
Yhteensä	2 483

<i>Sairaanhoitovakuutuksen tuotot</i>	
Palkansaajien ja yrittäjien maksut	767
Etuudensaajien maksut	380
Valtion rahoitusosuus	1 007
Ulkomailta maksetut EU-korvaukset	9
Vuoden 2015 yli-/alijäämä	-
Yhteensä	2 163
Tulot yhteensä	4 646

Valtion osuudet yhteensä	1 166
<i>Työtulovakuutus</i>	
Vanhempainpäivärahat	1
Vähimmäispäivärahat	155
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	3
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>	
Osuus sairaanhoidosta	948
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	59

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helikopteritaksan yhtenäistäminen	-700
ICT-direktiivi	3 300
Indeksisidonnaisten menojen säästö: lääkekorvauksen kattoraja	1 000
Indeksisidonnaisten menojen säästö: vähimmäispäivärahat	-1 200
Kausityöntekijädirektiivi	4 200
Nuorten kuntoutusrahan korottaminen	17 400
Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden aiheuttamat kustannukset	1 400
Säästö lääkekorvauksista	-60 000
Tarvearvion muutos	28 400
Vuoden 2015 säästöpäätökset	-2 000
Yhteensä	-8 200

2017 talousarvio	1 166 450 000
2016 talousarvio	1 174 650 000
2015 tilinpäätös	1 200 026 347

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuujien rahoittamiseen sekä vammaisetuuksien rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perhehuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli 31.12.2015 yhteensä 1 540 972, joista vanhuuseläkkeellä 1 270 408, perhe-eläkkeellä 275 213, työkyvyttömyyseläkkeellä 221 952, osa-aikaeläkkeellä 12 066 sekä muilla eläkkeillä 15 322. Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Vuosina 2013—2015 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Yksityinen sektori	14 715	15 410	15 944
Kunnalliset eläkkeet	4 142	4 375	4 569
Valtion eläkkeet	4 194	4 327	4 412
Muut julkiset yhteensä	312	329	340
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>23 363</i>	<i>24 440</i>	<i>25 265</i>
Solita-eläkkeet	528	513	515
Kelan eläkkeet	2 615	2 560	2 503
<i>Lakisäätöiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>26 506</i>	<i>27 514</i>	<i>28 283</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 394	1 436	1 464

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden, maatalousyrittäjäeläkkeiden ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet ja takuueläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2014—2017

Eläkkeen saajia	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Merimieseläkkeen saajia	8 834	8 480	8 547	8 638
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	159 396	154 571	148 644	142 425
Yrittäjäeläkkeen saajia	229 904	229 998	237 866	244 784
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	4 539	3 677	4 213	4 068
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päivärahopauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaaajat	11 251	10 662	10 205	9 816
Lapseneläkkeen saajia	18 304	17 630	17 600	17 600
Leskeneläkkeen saajia	5 650	5 505	5 500	5 400
Kansaneläkkeen saajia	629 208	620 458	615 200	610 700
Takuueläkkeen saajia	101 521	100 947	110 400	110 700

Toiminnan laajuus 2014—2017

Vakuutettujen lukumäärä	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
MEL-vakuutettuja	8 645	8 553	8 630	8 630
MYEL-vakuutettuja	67 859	64 474	62 012	59 535
YEL-vakuutettuja	237 295	235 200	234 500	235 700
MYEL-vakuutettuja apurahansaaajia	2 876	2 876	2 876	
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	88 443	85 836	83 355	80 839

Toiminnan laajuus 2014—2017

	2014	2015	2016	2017
Keskimääräisiä eläkkeitä	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€kk)	1 341	1 380	1 410	1 440
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€kk)	398	423	445	472
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€kk)	433	453	456	
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€kk), maatalousyrittäjät	621	630	636	650
Keskimääräinen leskeneläke (€kk)	178	176	175	175
Keskimääräinen kansaneläke (€kk)	303	301	296	293
Keskimääräinen takuueläke (€kk)	122	133	145	146

Toiminnan laajuus 2014—2017, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet

	2014	2015	2016	2017
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	194 401	197 870	201 300	205 200
Maksetut eläkkeensaajan asumistuet, milj.	497,9	532,2	560,2	586,3
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	232 919	233 082	232 700	232 600
Vammaistuki, saajat	46 214	49 911	53 100	55 900
Ruokavaliokorvaukset, saajat	33 514	34 520	-	-
Maksetut vammaisetuudet (milj.)	612,8	619,5	613,2	617,8

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti. Valtio osallistuu näiden rahoitukseen. Valtio korvaa alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttavat eläkkeet.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perheenhuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leskeneläkettä yhteen sovitetaan laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa, eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Vammaisetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisetuuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 59 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenosta on 31 %.

2017 talousarvio	59 400 000
2016 talousarvio	59 400 000
2015 tilinpäätös	60 400 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 656 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuus- ja hoitokulumenoista arvioidaan vuonna 2017 olevan 79 %.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yksityisten alojen työeläkelainsäädännön sekä luopumistukijärjestelmän muutokset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	11 500
Yhteensä	11 500

2017 talousarvio	656 100 000
2016 talousarvio	644 600 000
2015 tilinpäätös	624 800 000

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 149 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on vuonna 2017 oletettu olevan 24,1 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 25,6 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 1 113 600 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 1 186 000 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 88 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	26 500
Yhteensä	26 500
2017 talousarvio	149 000 000
2016 talousarvio	122 500 000
2015 tilinpäätös	90 300 000

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

Selvitysosa: Alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

Valtion korvaus on maksettu vuoden viiveellä. Vuonna 2017 siirrytään menettelyyn, jossa valtio maksaa osuutensa ennakkona kuluvan vuoden aikana. Tämän johdosta vuoden 2017 talousarvioon varattava määräraha koskee sekä vuoden 2016 että vuoden 2017 korvauksia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	2 500
Valtion osuuden maksamisen muutos ennakkomenettelyksi	4 200
Yhteensä	6 700
2017 talousarvio	12 200 000
2016 talousarvio	5 500 000
2015 tilinpäätös	2 417 514

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus kokonaiskustannuksista on 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

2017 talousarvio	15 000 000
2016 talousarvio	15 000 000
2015 tilinpäätös	13 670 000

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 600 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 4) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 5) eräiden pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuesta annetun lain (39/2005) mukaisten vuosien 2005—2009 etuuksien maksatuksen oikaisuun
- 6) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 7) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän sekä maksuvalmiuden.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vammaisetuksista annetun lain muuttamisesta siten, että veteraanilisää maksetaan myös eläkkeensaajan perushoitotukea saaville ja samalla veteraanilisän määrää korotetaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 25 500 000 euroa kansaneläkeindeksin pisteluvun laskeamisesta indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta siten, että eläkkeensaajan asumistukiin sovelletaan edelleen samoja asumismenojen enimmäismääriä kuin vuonna 2015 indeksisidonnaisten menojen säästön saavuttamiseksi eläkkeensaajan asumistuessa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 500 000 euroa.

Sukupuolineutraalin avioliittolain vaikutus momentille on vähäinen.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2017 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot

Kansaneläkemenot	2 210
Takuueläke	194
Vammaisetuudet	615
Eläkkeensaajan asumistuki	582

Yhteensä	3 601
Tulot	
Omaisuuuden tuotot	1
Valtion osuudet etuuksista	3 600
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	-
Yhteensä	3 601

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Enimmäisasumismenojen 3,3 % alennus	-9 000
Indeksisidonnaisten menojen säästö	-25 500
Indeksisidonnaisten menojen säästönä vuoden 2017 enimmäisasumismenojen jäädytys	-4 500
Suomi 100 v. veteraaneille maksettavien etuuksien korottaminen	2 500
Tarvearvion muutos	5 200
Yhteensä	-31 300

2017 talousarvio	3 600 000 000
2016 talousarvio	3 631 300 000
2015 tilinpäätös	3 702 561 991

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalidideille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Rahapelitoiminnan tuottovaroja. Määrärahaa saa käyttää myös kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoitensa mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Edunsaajien määrät vuosina 2015—2017

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	2 595	2 110	1 680
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	2 217	1 980	1 780
Rintamaveteraanien määrä	18 906	14 680	11 590
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	5 866	5 400	5 000
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	4 086	3 900	3 700
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoitten ja leskien määrä	3 600	3 200	2 800

Sotilasvammalaki koskee sekä Suomen sodissa vuosina 1939 - 1945 vammautuneita (sotainvalidit) että varusmiespalveluksessa ennen vuotta 1991 loukkaantuneita tai vammautuneita henkilöitä (sotilasinvalidit). Teksteissä käytetään useimmiten ilmaisua ”sotainvalidi”. Ilmaisu pitää sisällään myös sotilasinvalidit, jotka ovat sotilasvammalain mu-

kaan oikeutettuja samoihin etuuksiin ja palveluihin kuin sotainvalidit heille määritellyn työkyvyttömyysasteen (haitta-asteprosentin) mukaisesti.

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siirtoväen huollon järjestämisestä annetun lain (864/1949) 2 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2017 olevan 18. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

2017 talousarvio	1 450 000
2016 talousarvio	1 450 000
2015 tilinpäätös	1 084 627

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen
- 2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 euroa indeksisidonnaisten menojen säästöön liittyen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksisidonnaisten menojen säästö	-200
Tarvearvion muutos	-4 260
Yhteensä	-4 460

2017 talousarvio	16 000 000
2016 talousarvio	20 460 000
2015 tilinpäätös	24 891 455

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 105 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien sekä arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 2) sotainvalidien kuntoutukseen ja laitoshoitoon
- 3) kuntoutus- ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kunnallisten avopalvelujen kustannusten korvaamiseen Ruotsissa asuville vähintään 15 prosentin, 1.3.2017 lähtien vähintään 10 prosentin sotainvalideille myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2017 lopussa olevan noin 8 400, joista elinkoron saajia on 3 400.

Ruotsissa asuvat sotainvalidit ovat tasa-arvoisessa asemassa Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Valtiokonttorin kustantamia ateriapalveluja käytti Ruotsissa 34 henkilöä vuonna 2015.

Sotilasvammalain 6 d § mahdollistaa sen, että kunnille ja kuntayhtymille korvattavia avohuoltokustannuksia voidaan rahoittaa raha-automaattitoiminnan tuottovaroista. Rahapelitoiminta tilittää tähän liittyen 30 000 000 euroa momentille 12.33.90.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen sotilasvammalaista annetun lain muuttamisesta sotainvalidien haitta-asterajan laskemisesta 15 prosentista 10 prosenttiin 1.3.2017 lähtien. Määrärahassa on huomioitu sotilasvammalain nojalla korvattavia kunnallisia avopalveluja sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle sotainvalidille. Muutoksen vaikutus on noin 5 200 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kunnallisten avopalveluiden lisämenot haitta-asteen laskemisesta 15 prosentista 10 prosenttiin (HO 2015)	5 200
Tarvearvion muutos	-18 104
Yhteensä	-12 904
2017 talousarvio	105 000 000
2016 talousarvio	117 904 000
2015 tilinpäätös	110 688 454

52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 57 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n nojalla sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten laitoshuollon kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitoksina toimii vuonna 2017 arviolta 22 laitosta eri puolilla Suomea. Sotainvalidien ohella laitoksissa kuntoutetaan ja/tai hoidetaan myös muita asiakasryhmiä. Sotainvalidien ja heidän aviopuolisoidensa kesken jaettuja kuntoutuspäiviä sekä sotainvalidien hoitopäiviä arvioidaan vuonna 2017 olevan näissä laitoksissa vielä yhteensä noin 158 800. Kuntoutus- ja hoitolaitoksille maksetaan korvaus toteutuneiden hoitopäivien/käyntikertojen perusteella. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivä- ja käyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja hoitopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Hankinta-

sopimuksessa on sovittu kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähinnat. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

Sotainvalidien hoitopäivät/-kerrat sotainvalidien laitoksissa 2015—2017

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Hoitopäivät yhteensä (ei sisällä avokuntoutuskertoja)	222 230	184 700	158 800
— laitoshoido	155 000	132 300	115 200
— intervallihoido	36 400	28 600	25 000
— päiväsaaraala	6 840	5 000	3 800
— laituskuntoutus	23 400	18 400	14 500
— päivä kuntoutus	590	400	300
— avokuntoutuskerrat	3 180	2 400	2 200

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sota- ja sotilasinvalidien määrän vähenemisen huomioiminen	-3 000
Yhteensä	-3 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	57 000 000
2016 talousarvio	60 000 000
2015 tilinpäätös	62 500 000

53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisoitten ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Puolisokuntoutukseen oikeutettujen sotainvalidien puolisoitten ja leskien määrän arvioidaan vuonna 2017 olevan 2 800. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laitosauditoineilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2017 talousarvio	3 100 000
2016 talousarvio	3 100 000
2015 tilinpäätös	3 100 000

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

Toiminnan laajuus 2015—2017

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	100	80	70
Avustus euroa/henkilö	540	540	540

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-5
Yhteensä	-5

2017 talousarvio	50 000
2016 talousarvio	55 000
2015 tilinpäätös	55 000

55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutuslaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuksen laatuun liittyvistä tavoitteista. Eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden lukumäärän arvioidaan olevan 3 700 vuonna 2017, joista kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 1 500 henkilöä.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	3 500 000
2016 talousarvio	3 500 000
2015 tilinpäätös	3 500 000

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 688 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä matkakulujen maksamiseen
- 3) kuntoutuskustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kotiin vietävien avopalvelujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saajamäärän väheneminen	-300
Yhteensä	-300

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	17 688 000
2016 talousarvio	17 988 000
2015 tilinpäätös	20 988 000

57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 108 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämismenojen maksamiseen
- 3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kotona asumista tukevien avopalvelujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennakoitu palvelutarve sekä Rahapelitoiminnan tuotto momentille 33.50.56.

Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Rintamaveteraanien lukumäärän arvioidaan olevan 11 600 vuoden 2017 lopussa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntoutuksen laajentaminen koskemaan myös puolisoita Suomi 100 juhlavuoden kunniaksi.	2 500
Veteraanien kuntoutus, vuoden 2016 lisäyksen poisto	-4 000
Veteraanikuntoutuksen tason turvaamisen huomioiminen	-3 800
Yhteensä	-5 300
2017 talousarvio	6 108 000
2016 talousarvio	11 408 000
2015 tilinpäätös	9 608 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin valtion rahoituksesta yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, valtion korvauksesta terveydenhuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin, valtion rahoituksesta lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin, valtion rahoituksesta turvakotitoiminnan menoihin ja valtion korvauksesta rikosasioiden sovitteluun.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30.

Keskeiset uudistukset

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään muun ohella laatimalla kuntien paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, laatimalla määrärajoin hyvinvointikertomus, kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan tietopohjaa, rakenteita ja johtamista, parantamalla ehkäiseviä palveluja ja varhaista tukea sekä vakiinnuttamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osaksi hallintokuntien yhteistyötä ja kaikkea päätöksentekoa. Suunnittelussa ja päätöksenteossa hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia.

Sosiaali- ja terveystalouden tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalouden toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveystaloudet asukkailleen:

- sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskeva lakiuudistus.
- sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen kehittäminen terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain pohjalta. Uudistuksella vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakien asemaa, siirretään painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin, vahvistetaan asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja varhaisen tuen saamista sekä tiivistetään viranomais-ten yhteistyötä.
- sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksessa tarkennetaan vaiheittain yleislain uudistamisen jälkeen myös erityislainsäädäntöä. Uudistuksella kehitetään palvelujärjestelmää siten, että se edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja turvaa riittävien, laadukkaiden ja tarpeenmukaisten sosiaalipalvelujen saamisen koko maassa.

- sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen potilas- ja asiakastietojen sähköinen tietojärjestelmähanke, joka tukee palveluiden laadukasta ja kustannustehokasta tuottamista sekä kansalaisen toimintamahdollisuuksia.
- kotihoidon tuen ja lasten hoitojärjestelmän joustavuuden edistäminen.
- vanhuspalveluiden uudistaminen omaishoitoa koskevan lain ja perhehoitolain muutoksella sekä hallituksen kärkihankkeella. Tavoitteena on kehittää iäkkäille sekä omais- ja perhehoitajille nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoitujen ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut.
- terveydenhuoltolain toimeenpanon jatkaminen ja arvioinnin toteuttaminen.
- alkoholiohjelman jatkaminen.

Järjestelmäkuvaukset

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahasta ja matkakorvauksista. Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksatus siirretään 1.1.2017 alkaen Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Momentti 33.60.35 siirretään momentiksi 33.10.57 jonka menot valtio korvaa täysimääräisesti. Kuntien osuus perustoimeentulotuen menoista on 50 % ja se huomioidaan vähentämällä osuus valtionosuudesta. Muun toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain perusteella valtion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta (33.60.32) ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta (33.60.33). Terveyden tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön määrittelemien tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloitten osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella. Terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotiskausittain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella, seuraavan kerran vuosia 2016—2019 koskien.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tuki ja erät muut menot-momentin määrärahalta (33.60.31) tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen valmistelua ja toteuttamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman hankkeiden loppuunsaattamista.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2014 toteutunut	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Kunnallinen toimeentuloturva				
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	99 000	99 000	99 000	114 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	176 000	176 000	176 000	180 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	27 000	27 000	27 000	30 000
Sosiaalipalvelut				
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	140 641	147 000	153 000	159 000
Tukipalvelut, saajia vuoden aikana	127 862	133 000	138 000	143 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. ¹⁾	11 159	10 500	9 800	9 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	43 235	44 000	45 000	46 000
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	42 413	45 000	48 000	50 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin ²⁾	14 000	14 500	15 000	15 500
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	1 350	1 100	900	700

	2014 toteutunut	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	101 900	102 000	103 000	104 000
Kansanterveysyö				
Hoitopäivät (milj.)	4,80	4,60	4,50	4,80
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkärin luona	6,50	6,80	6,80	6,90
— Muun ammattihenkilön luona	16,80	19,40	20,00	22,00
— Hammashuollon käynnit	5,00	5,20	5,30	5,40
— Kotisairaanhoidon käynnit	5,80	2,80	3,10	3,50
Somaattinen erikoissairaanhoito				
Hoitopäiviä (milj.)	3,15	3,05	2,95	2,95
Päätyneet hoitokaksot (milj.)	0,96	0,95	0,94	0,94
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,29	3,22	3,14	3,09
Avohoitokäynnit (milj.)	6,81	7,01	7,20	7,30
Psykiatrinen erikoissairaanhoito				
Hoitopäiviä (milj.)	1,26	1,26	1,26	1,26
Päätyneet hoitokaksot	0,04	0,03	0,03	0,03
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	36,00	36,00	36,00	36,00
Avohoitokäynnit (milj.)	1,90	1,90	2,00	2,00

¹⁾ Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat.

²⁾ Lukuun on laskettu mukaan vammaisten ryhmämuotoiset asumispalvelut sekä vammaisten palvelu- ja tukiasunnot.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2014 toteutunut	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 196,2	1 283,5	1 346,9	1 422,3
Tutkintokorvaus, euroa	62 700	51 200	46 400	44 000
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	1 380	1 070	810	900

Mielentilatutkimustoiminta

	2014 toteutunut	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	110	101	120	120
— valtion yksiköt	85	69	90	90
— kunnalliset sairaalat	21	21	20	20
— vankeinhoitolaitoksen sairaalat	4	10	10	10

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien onnettomuustilanteiden hoitamisesta Suomessa tai ulkomailla aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen
- 3) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle valtakunnalliselle toimijalle vakavien myrkytystilanteiden hoitamisesta ja niihin varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat sekä osaaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eikä johtamiseen. Viime vuosina vakavissa onnettomuuksissa ja tapahtumissa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys ovat osallistuneet merkittävillä resursseilla toimintaan, jotka ylittävät niiden omien toiminta-alueiden rajat. Määrärahasta on tarkoitus korvata erityisesti sellaisia kustannuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

2017 talousarvio	500 000
2016 talousarvio	500 000
2015 tilinpäätös	500 000

31. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen tuki ja eräät muut menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen valmistelusta ja toteuttamisesta aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen
- 2) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen valmistelua ja toteuttamista tukevien tutkimusten ja selvitysten rahoittamiseen
- 3) enintään 400 000 euroa eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon perustamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettujen valtionavustusten viimeisten suoritusten maksamiseen
- 4) kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 5) kehittämishankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavien korvausten maksamiseen

Määrärahaa saa käyttää enintään viittätoista henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuolto uudistetaan siirtämällä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen 18 maakunnan vastuulle. Hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaksi laiksi annetaan eduskunnalle loppuvuodesta 2016. Samassa aikataulussa toteutetaan aluehallinnon uudistus, jossa alueellisia tehtäviä siirretään maakunnille.

Kyseessä on erittäin merkittävä uudistus, jonka yhteydessä toteutetaan laajoja tehtäviä ja toimintoja, henkilöstöä, kiinteistöjä ja muuta omaisuutta koskevia uudelleenjärjestelyjä. Uudistus toteutetaan noin kahden vuoden mittaisen

siirtymäajan kuluessa. Uudistuksen toimeenpanoa varten tarvitaan siirtymäajaksi mittavat resurssit valtakunnallista ohjausta ja muutostukea sekä maakuntien väliaikaishallintoa varten.

Valtakunnallinen muutostuki toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Kuntaliiton kesken.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maakuntien väliaikaishallinto	2 000
Muutostuki ja johtajakoulutus	4 500
Sote-uudistuksen toimeenpanon tuki	1 000
Valinnanvapauskokeilu	8 300
Vanhoiden Kaste-hankkeiden loppuunsaattaminen	400
Yhteensä	16 200
2017 talousarvio	18 400 000
2016 talousarvio	2 200 000
2015 tilinpäätös	2 300 000

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 61—63 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttää yliopistotasoisien terveyden tutkimuksen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain ja myöntää tutkimusrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät rahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille erityisvastuualueellaan hakemusten perusteella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluontoisen lisäyksen poisto	-3 000
Yhteensä	-3 000
2017 talousarvio	15 000 000
2016 talousarvio	18 000 000
2015 tilinpäätös	21 700 000

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 94 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 59 ja 60 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen

2) enintään 700 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkärin peruskoulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään 63 940 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 29 350 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille, enintään 75 000 euroa Pirkanmaan sairaanhoitopiirille ja enintään 775 000 euroa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Koulutusmäärien lisäys	1 570
Yhteensä	1 570

2017 talousarvio	94 140 000
2016 talousarvio	92 570 000
2015 tilinpäätös	101 168 677

34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen
- 3) lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 4) kohdissa 1—3 tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 5) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 6) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana kertaluonteisena korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 5 560 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 9 500 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 140 000 euroa, josta 25 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

2017 talousarvio	15 200 000
2016 talousarvio	15 200 000
2015 tilinpäätös	9 587 934

(35.) Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan siirrettäväksi momentiksi 33.10.57.

36. *Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus.

2017 talousarvio	480 000
2016 talousarvio	480 000
2015 tilinpäätös	480 000

40. *Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 28 990 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön FinnHEMS Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menojen maksamiseen. FinnHEMS Oy:n lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset voivat sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat lentotoiminnan hankinnasta ja hankintasopimuksen voimassaoloajan kestävästä lentotoiminnan valvonnasta, helikopterin ohjaamomiehistöstä mukaan luettuna lentoavustaja, helikopteritoiminnan tukikohdista ja niiden ylläpidosta mukaan luettuna lentotoimintaan kiinteästi liittyvät maayksiköt, sekä muista helikopteritoiminnan edellyttämistä asioista, jotka eivät kuulu yliopistollisten sairaanhoitopiirien vastuulle.

Selvitysosa: Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa yliopistollisten sairaaloiden yhdessä perustama FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy on verotusasemaltaan yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon, yliopistosairaaloiden taustalla olevien kuntayhtymien omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan tuottamisesta. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkintähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta.

Suurin menoerä toiminnassa on varsinainen lentotoiminta, joka tapahtuu kilpailutetun lentotoiminnan ostopalvelun ja siitä solmittujen sopimusten perusteella. Lentotoiminta sisältää helikopterin ja ohjaamomiehistön. Lisäksi ylläpidettävään palveluun kuuluvat lähialue tehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt eli ambulanssit, helikoptereiden tarvitsemat tukikohdat ja niiden ylläpito sekä toiminnan hallinnointiin kuuluvat kulut.

2017 talousarvio	28 990 000
2016 talousarvio	28 990 000
2015 tilinpäätös	29 071 000

50. *Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2017 talousarvio	—
2016 talousarvio	25 000 000
2015 tilinpäätös	15 000 000

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain (1354/2014) mukaisen korvauksen maksamiseen turvakotipalvelua tuottaville toimijoille

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle turvakotitoiminnan ohjaus-, ylläpitämis-, laadunvalvonta-, kehittämis- ja hallinnointitehtäviin sekä muihin kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Turvakoti on ympärivuorokautinen, asiakkaalle maksuton kriisityön yksikkö, johon lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeva henkilö tai perhe voi mennä oma-aloitteisesti tai viranomaisen tai muun tahon ohjaamana. Turvakotipalvelu on turvakodin tarjoamaa välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle tai sen uhan alla elävälle henkilölle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos huolehtii turvakotipalvelujen valtakunnallisesta saatavuudesta siten, että eri puolilla Suomea on tarjolla ja saatavilla palveluja tarpeeseen nähden riittävästi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa turvakotipalvelujen kokonaisuuden koordinoinnista valtakunnallisesti yhteistyössä sopimuksen tehneiden turvakotien kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos valitsee turvakotipalvelun tuottajiksi toimijat, joilla on yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) tarkoitettu voimassa oleva toimilupa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	2 000
Turvakotipaikkojen saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen	3 000
Yhteensä	5 000

2017 talousarvio	16 550 000
2016 talousarvio	11 550 000
2015 tilinpäätös	11 550 000

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskukset ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukset. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle koh-

dentuvan valtionavustuksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Yhteensä	-1 000

2017 talousarvio	2 000 000
2016 talousarvio	3 000 000
2015 tilinpäätös	2 400 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi

2) enintään 63 000 euroa sovittelutoiminnan kehittämisestä ja järjestämisestä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sovittelutoiminnan järjestämisestä. Valtion korvauksen arvioidaan kattavan sovittelutoimintaan osallistuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvaus maksetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle ja sen maksatuksesta sekä käytön valvonnasta huolehtii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Korvauksen perusteet määritellään valtioneuvoston asetuksella rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta.

Toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

2017 talousarvio	6 300 000
2016 talousarvio	6 300 000
2015 tilinpäätös	6 300 000

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavarautumisen erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveyden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa

toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03., 33.02.05., 33.03.04. ja 33.03.50. määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjänä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin.

Terveysvalvonta (momentti 33.70.21.) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n kemikaali-, kosmetiikka- ja säteilylainsäädännön toimeenpanoon ja rakennusten kosteus- ja homevaurioiden selvittämisen kehittämiseen.

Tavoitteet:

- elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen
- turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus
- vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita
- ehkäistä geeni-, bio- ja nanoteknologiaan liittyviä terveyshaittoja.

Rokotteiden hankinnan ja tartuntatautiin torjunnan (momentit 33.70.20. ja 33.70.22.) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta, hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkeresistanssin torjunta, HIV-infektioiden ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

- rokotuksin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja yleisen rokotuskattavuuden ylläpito (esimerkkinä hinkuuskän ilmaantuvuus, yli 65-vuotiaiden influenssarokotuskattavuus)
- tartuntatautiin leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteerilöydösten ilmaantuvuus, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärä)
- Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvän tartuntatautiin tilanteen säilyttäminen (esimerkkinä tuberkuloosin ja MRSA-löydösten ilmaantuvuus, sekä hoitoon liittyvien infektioiden ilmaantuvuus)
- HIV-infektion ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen leviämisen ehkäisy (esimerkkinä HIV-tapausten ilmaantuvuus, klamydiatapausten ilmaantuvuus, kansallisten strategioiden päivitykset)
- pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen (esimerkkinä kansallinen pandemia-varautumisen suunnitelman päivitys)
- Suomen aktiivinen osallistuminen lähialueilla, Euroopassa ja globaaleilla foorumeilla tartuntatautiin torjuntaan, seurantajärjestelmien kehittämiseen sekä terveysturvallisuuden edistämiseen

Terveyden edistämisen (momentti 33.70.50) teemapainopisteet vuonna 2017 ovat:

- ehkäistä ja vähentää tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käyttöä ja niistä aiheutuvia haittoja
- ehkäistä ja vähentää väestön ylipainoa ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla
- vahvistaa positiivista mielenterveyttä edistävien menetelmien käyttöä sekä tukea itsemurhien ehkäisyä.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen (momentti 33.70.51.) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitäville työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

- varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten asetuksessa (1484/2001) säädetään.
- turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve.
- nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2014—2017

	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Terveysvalvonta				
Vesivälitteiset epidemiat				
— epidemioiden lukumäärä	6	3	4	4
— sairastuneet henkilöt	288	763	100	100
Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta				
influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	40	40	45	48
hinkuyskätapaukset, lkm	300	165	250	225
Kampylobakteerilöydökset, lkm	4 200	4 589	4 500	4 500
epidemioiden epäilyilmoitukset	80	80	80	80
tuberkuloositapaukset, lkm	270	272	280	275
MRSA/resistentit stafylokokkilöydökset, lkm	1 300	1 275	1 300	1 300
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm	160	173	170	170
hepatiitti C-virustartunnat, lkm	1 200	1 165	1 200	1 200
hepatiitti B-virustartunnat, lkm	20	6	20	20
tippuritartunnat, lkm	280	281	280	280
kuppatartunnat, lkm	160	249	220	220
klamydiatartunnat, lkm	13 200	13 571	13 500	13 500
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus				
Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	46	45	45	29

Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin, euroa/vuosi

	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Painopistealueet				
Tupakan, alkoholin ja huumeiden käytön ehkäisy ja vähentäminen	360 000	250 000	250 000	
Toimintakyvyn edistäminen ja liikunnan lisääminen	300 000	457 000	450 000	

	2014 toteutunut	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Terveellisen ravitsemuksen edistäminen	340 000	270 000	300 000	
Mielenterveyden edistäminen ja väkivallan ehkäiseminen	400 000	378 600	400 000	
Seksuaaliterveyden edistäminen	275 000	502 000	300 000	
Ympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden tukeminen sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäiseminen	465 000	465 000	500 000	
Terveyden edistämisen rakenteiden, laadun, menetelmien ja yhteistyön kehittäminen	1 310 000	588 000	730 000	
Uudet painopistealueet vuodelle 2017				
Tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käytön ja niistä aiheutuvia haittojen ehkäisy ja väheneminen				600 000
Väestön ylipainon ehkäisy ja vähentäminen ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla				1 200 000
Positiivisen mielenterveyden edistämisen menetelmien käytön vahvistaminen sekä itsemurhien ehkäisyn tuki				650 000
Yhteensä	3 450 000	2 910 600	2 930 000	2 450 000

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 790 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämisestä sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämisestä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen
- 2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun
- 3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) rokotteiden hankintapäätösprosessiin liittyviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämiseksi sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämiseksi.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 23 790 000 euroa. Summa on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Määrärahaan sisältyy pandemiarokotteen vuosivarausmaksu 2 500 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän 211 000 euroa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluontoisen säästön palautus	5 000
Tarvearvion muutos	-120
TbE-ohjelman laajennus	120
Yhteensä	5 000

2017 talousarvio	23 790 000
2016 talousarvio	18 790 000
2015 tilinpäätös	11 790 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydensuojelulain (763/1994), geeniteknikkalain (377/1995), kemikaalilain (599/2013), säteilylain (592/1991) ja kosmetiikkalain (492/2013) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno säästö (HO 2015)	-30
Yhteensä	-30

2017 talousarvio	750 000
2016 talousarvio	780 000
2015 tilinpäätös	850 000

22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 580 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen

2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno säästö (HO 2015)	-10
Yhteensä	-10
2017 talousarvio	580 000
2016 talousarvio	590 000
2015 tilinpäätös	660 000

50. Terveiden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 330 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Toimintameno säästö (HO 2015)	-100
Yhteensä	-100
2017 talousarvio	2 330 000
2016 talousarvio	2 430 000
2015 tilinpäätös	2 930 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkäriin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat). Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin kohdennetut voimavarat ovat lisänneet tutkintojen lukumäärää selvästi jo vuodesta 2005 lähtien. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sisältöä on kyetty kehittämään.

Määrärahan mitoitus perustuu siihen, että tutkintokohtaisen korvauksen suuruus on 64 700 euroa ja että vuonna 2016 suoritetaan arviolta 44 tutkintoa ja vuodelle 2017 on suunniteltu 45 tutkintoa. Vuonna 2015 tutkintoja suoritettiin 40 ja vuonna 2014 suoritettiin 47 tutkintoa.

2017 talousarvio	1 900 000
2016 talousarvio	1 900 000
2015 tilinpäätös	1 900 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 928 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiön ylläpitämälle UKK-instituutille (laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiön toimintaan 1284/2010, 2 §).

Selvitysosa: Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittämisen ja tutkimus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestötukien säästö	-2
Yhteensä	-2
2017 talousarvio	928 000
2016 talousarvio	930 000
2015 tilinpäätös	1 072 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Lomitustoiminnan tarkoituksena on edistää maatalousyrittäjien ja poronhoitajien sekä turkistuottajien työssä jaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannusperusteisesti. Turkistuottajien lomituspalveluista aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa.

Maatalousyrittäjillä on oikeus 26 päivän vuosilomaan. Vuosiloma kuuluu vain kotieläintaloutta harjoittaville maatalousyrittäjille. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt hoitamasta maatalousyrittäjien päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotoita. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua tuettuun hintaan enintään 120 tuntia vuodessa.

Turkistuottajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa vuosilomalomitusta enintään 18 päivää ja maksullista lisävapaata enintään 120 tuntia vuonna 2017.

Laissa poronhoitajien sijaisavusta säädetään poronhoitajien mahdollisuudesta saada sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella enintään 170 tuntia vuodessa.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Toiminnan laajuus

	2015 toteutunut	2016 arvio	2017 arvio
Maatalousyrittäjät			
1. Vuosilomatoiminta			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	19 800	18 200	16 900
Lomituspäivien lukumäärä	506 664	464 100	430 950
Lomituspäiviä/käyttäjä	25,59	25,50	25,50
Lomitustuntien lukumäärä	3 289 709	3 013 300	2 798 100
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,49	6,49	6,49
2. Sijaisaputoiminta			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	7 833	7 100	6 700
Lomituspäivien lukumäärä	330 580	297 760	281 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	42,20	41,94	41,94
Lomitustuntien lukumäärä	2 268 759	2 000 000	1 887 300
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	6,86	6,72	6,72
3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu			
Palvelujen käyttäjät	10 291	9 450	8 980
Lomituspäivät	95 313	71 240	67 340
Lomituspäiviä/käyttäjä	9,26	7,54	7,50
Lomitustunnit	628 094	471 000	445 080
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,59	6,61	6,61
Turkistuottajat			
1. Vuosiloma			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	640	640	640
Lomituspäivät	11 700	11 200	11 200
Lomituspäiviä/käyttäjä	17,45	17,50	17,50
Lomitustunnit	77 645	77 700	77 700
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,95	6,94	6,94
2. Lisävapaa			
Palvelujen käyttäjät	425	425	425
Lomitustunnit	46 489	46 500	46 500
Lomitustunteja/käyttäjä	109	109	109
Poronhoitajien sijaisapu			
Sijaisavun myöntämispäätöksiä	122	150	150
Lomitustunnit	10 124	13 750	13 750
Lomitustunteja/päätös	83	92	92
Käyttäjiä	92	110	110
Lomitustunteja/käyttäjä	110	170	170

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 149 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitus perustuu vuoden 2015 kustannuksia kuvaaviin alustaviin toteutumatietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2016 ja 2017.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimen uudelleenkohdennus	50
Tarvearvion muutos	-19 350
Yhteensä	-19 300

2017 talousarvio	149 300 000
2016 talousarvio	168 600 000
2015 tilinpäätös	166 040 341

41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspalvelujen käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisävapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimen uudelleenkohdennus	-50
Yhteensä	-50

2017 talousarvio	2 550 000
2016 talousarvio	2 600 000
2015 tilinpäätös	2 600 000

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) 16 §:n mukaiseen sijaisavun kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Poronhoitajille järjestetään maksullista sijaisapua työkyvyttömyyden aikana enintään 170 tuntia ja 90 päivää kalenterivuoden aikana. Lomituspalvelujen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveystieteiden asetuksella.

2017 talousarvio	300 000
2016 talousarvio	300 000
2015 tilinpäätös	300 000

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 15 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille
- 3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 24 §:n ja poronhoitajien sijaisavusta annettavan lain nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin 13 521 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalveluista kunnille aiheutuvat kustannukset sekä eräille kunnille maksettava harkinnanvarainen lisäkorvaus. Maataloustuottajien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin arvioidaan käytettävän 1 619 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen hallinnosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

2017 talousarvio	15 140 000
2016 talousarvio	15 140 000
2015 tilinpäätös	16 139 973

90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän lain arpajaislain muuttamisesta rahapeliyhteisöjen yhdistämiseksi 1.1.2017 lukien ja sitä koskevan uuden yhtiön perustamiseksi. Jatkossa ainoastaan uudella perustettavalla rahapeliyhtiöllä olisi yksinoikeus toimeenpanna rahapelejä Suomessa. Rahapelitoiminnasta saatavista varoista käytetään 43 % terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille, rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa laissa (1184/1988), eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palveluiden kuntoutuksesta annetussa laissa (1039/1997) ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:ssä säädettyihin menoihin sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toiminnasta aiheutuneisiin henkilöstö- ja muihin kustannuksiin. Avustuksia myönnetään harkinnanvaraisina avustuksina hakemusten perusteella.

Sosiaali- ja terveystieteiden yhteisen perustettava sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus käsittelee avustushakemukset, laatii avustusehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja tekee avustetun toiminnan tuloksellisuusseuranta. Avustuksista päättää sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 2016 avustuksia 315,3 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin no-

jalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 30,0 milj. euroa sotilasvammakorvauksiin, 60,0 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 18,0 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö oli yhteensä 426,8 milj. euroa. Vuoden 2015 tuotosta jätettiin jakamatta 28,2 milj. euroa.

Rahapelitoiminnasta saatavaa tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2017 yhteensä 429,2 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 317,6 milj. euroa momentilta 33.90.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 108,2 milj. euroa sotilasvammakorvauksiin, korvauksia sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin sekä rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin sekä 3,4 milj. euroa momentille 33.01.01 sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimintamenoihin. Vastaava tulo 429 163 000 euroa on merkitty momentille 12.33.90.

Luvun nimike on muutettu.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 317 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 1 ja 3 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut seuraavat tavoitteet avustustoiminnalle vuodelle 2017:

1. Järjestöjen toimintaedellytysten ja perusrahoituksen turvaaminen: Avustuksilla tuetaan järjestöjen toimintoja ja hankkeita kansalaistoiminnan, vaikuttamistoiminnan, oikeuksien- ja edunvalvonnan, asiantuntijuuden ja kehittämistoiminnan sekä vapaaehto- ja vertaistoiminnan jatkuvuuden ja kehittymisen varmistamiseksi.
2. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen: Avustuksia myönnetään toimintoihin ja kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on terveyden edistäminen sekä ihmisten ja heidän lähiyhteisöjensä omaehtoisen suoriutumisen ja jaksamisen tukeminen.
3. Yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen: Avustuksia myönnetään toimintoihin ja kehittämishankkeisiin, joilla pyritään edistämään ihmisten mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä osallistumismahdollisuuksia monipuolisesti kansalaisyhteiskunnan eri toimintoihin.
4. Erityisryhmien asumisen tukeminen: Avustamisen tavoitteena on edistää erityisryhmien asumismahdollisuuksia ja -valmiuksia sekä vähentää asunnottomuutta. Asumisen edistämiseen keskittyvien toiminnallisten avustusten painoarvoa lisätään linjauksen aikana suhteessa investointiavustuksiin.
5. Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen: Avustuksilla tuetaan toimintoja ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on auttaa ja tukea ihmisiä elämän erilaisissa kriisitilanteissa sekä ehkäistä arjen turvallisuutta uhkaavien ongelmien ja tapaturmien syntyä.
6. Työelämäosallisuuden vahvistaminen: Avustuksia myönnetään toimintoihin ja kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on edistää ihmisten työelämävalmiuksia sekä mahdollisuuksia osallistua työelämään.

Avustustoiminnan linjausten mukaisesti vuosille 2016—2019 käynnistyy viisi teemaa, joihin avustuksia suunnataan erillisellä teemarahoituksella. Teemat ovat edellä esitelyihin tavoitealueisiin nähden osittain läpileikkaavia ja yhdistävät useampien tavoitealueiden toimintoja. Vuonna 2017 teemarahoitusta kohdennetaan hankkeisiin, joilla pyritään vähentämään yksinäisyyden kokemuksia.

Elinkeinotoimintaan verrattavaan, korvausta vastaan tapahtuvaan palvelutoimintaan ei avustuksia myönnetä kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi. Avustukset kohdennetaan raha-automaattivastuksista annetun lain mukaisesti järjestötoimintaan, joka toteutetaan ostopalvelu- ja kilpailuttamisjärjestelmien ulkopuolella.

Palveluihin liittyvässä kehittämistoiminnassa edistetään soveltuvilta osin järjestöjen ja kuntien välistä yhteistoimintaa. Avustusten suuntaamisessa huomioidaan myös hallitusohjelman toteuttamiseen sisältyvät kehittämissuunnitelmat sillä osin kuin ne soveltuvat avustustoiminnan linjausten raamittamaan avustusjärjestelmään ja kansalaisjärjestöjen toimintaan.

Avustuserävaran käyttö vuosina 2016—2017

Vuodesta 2016 alkaen avustuserävaran käyttösuunnitelma tehdään avustustoiminnan linjausten (2016—2019) kuuden tavoitealueen mukaisella jaottelulla.

Avustustoiminnan linjausten tavoitealueiden mukainen esitys 2016—2017 (milj. euroa)

	2016	2017
Järjestöjen toimintaedellytysten ja perusrahoituksen turvaaminen	116	118
Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	72	75
Yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen	55	60
Erityisryhmien asumisen tukeminen	30	20
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	24	25
Työelämäosallisuuden vahvistaminen	18	20
Yhteensä	315	318

Avustuserävaran käyttö avustuslajeittain vuosina 2015—2017 (milj. euroa)

	2015	2016	2017
Yleisavustukset	61	64	65
Kohdennetut toiminta-avustukset	147	156	159
Investointiavustukset	31	26	18
Projektiavustukset	70	69	76
Yhteensä	309	315	318

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rahapelitoiminnan tarkentunut tuottoarvio momentilla 12.33.90	2 300
Yhteensä	2 300

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2017 talousarvio	317 600 000
2016 talousarvio	315 300 000
2015 tilinpäätös	309 300 000